

Europa

Program na podporu podnikania

Program Phare na podporu podnikania - SMECA

Európske regionálne politiky a štrukturálna pomoc pre kandidátske krajiny

Confederazione Nazionale *dell'Artigianato*
e della Piccola e Media Impresa

Obsah

1. EURÓPSKA ÚNIA A ROZVOJOVÉ POLITIKY SPOLOČENSTVA	3
1.1 Politický a inštitucionálny scenár v Európskej únii	3
1.2 Hospodárska a sociálna súdržnosť v Európskej únii	5
2. AGENDA 2000 A ŠTRUKTURÁLNE FONDY	7
2.1 Reformná politika štrukturálnych fondov	7
2.2 Všeobecné princípy o štrukturálnych fondoch	8
3. MIESTNY ROZVOJ A PLÁNOVANIE	14
3.1 Modely rozvoja	14
3.2 Čo je miestny rozvoj?	15
3.3 Decentralizované plánovanie rozvoja	15
3.4 Určenie stratégie a cieľov	17
3.5 Územná analýza ako základ pre plánovanie	20
3.6 Verejní a súkromní činitelia v miestnom rozvoji	21
3.7 Rola partnerstva v rozhodovacom procese o verejných výdavkoch.	23
3.8 Zlepšenie územných zdrojov	25
3.9 Nástroje dohodnutého plánovania	26
4. PLÁNOVANIE V TALIANSKU 2000-2006	30

KAPITOLA 1 EURÓPSKA ÚNIA A ROZVOJOVÉ POLITIKY SPOLOČENSTVA

Úvod

Takmer päťdesiat rokov od Schumannovej deklarácie môžeme hľadiť na historický proces európskeho zjednocovania s určitým optimizmom: integrácia urobila obrovský krok vpred a počet zainteresovaných krajín sa rozšíril z pôvodných šiestich zakladajúcich členov na súčasných pätnásť. Počas posledných desiatich rokov sa tento proces urýchlil, zúčastňuje sa ho mnoho činiteľov, a to nielen inštitucionálneho charakteru. Maastrichtská zmluva, podpísaná 7. februára 1992, a následný zrod Európskej únie (EÚ) položili základy pre posilnenie "procesu vytvárania čoraz užšieho spojenia obyvateľov Európy".

Medzi inováciami uvedenými Zmluvou sa však dajú považovať za skutočne realizované len tie, ktoré sa týkajú hospodárskeho integračného procesu, ktorý bol dokončený vytvorením Hospodárskej a menovej únie (EMÚ), definitívne potvrdenou na začiatku roku 1999 vytvorením jednotnej meny (EURO) a inštitúcie Európskej centrálnej banky (ECB).

Táto hospodárska a finančná dynamickosť ešte nebola potvrdená rovnako dôraznou činnosťou politického zjednotenia a dnes existuje riziko zmarenia dosiahnutých výsledkov. Doteraz rozvíjaný politický a inštitucionálny systém trpí hlbokými neistotami a vážnymi nedostatkami, najmä čo sa týka delikátnych záležitostí ako sú zahraničná politika a bezpečnosť, nové práva európskeho občianstva, rozšírenie kompetencií Spoločenstva čo sa týka vnútorných záležitostí. Tieto otázky priamo ovplyvňujú právomoci, až doteraz považované za podstatné pre posilnenie suverenity jednotlivých krajín, a ktoré vyvolávajú v týchto krajinách urputný odpor voči vytvoreniu nového, autoritatívneho centra nadnárodnej vlády.

Aj pod vplyvom Zmluvy z Amsterdamu, podpísanej 2. októbra 1997, ktorá vstúpila do platnosti 1. mája 1999, a dohody dosiahnutej 26. marca 1999 na Berlínskom summite o Agende 2000, sa budeme snažiť stanoviť určité trendy, ktoré predvídajú budúci rozvoj Európskej únie z hľadiska cieľov stanovených od januára 1995 Európskou komisiou: posilnenie Únie a prípravy na jej rozšírenie.

1.1 Politický a inštitucionálny scenár v Európskej únii

Spôsob, akým sa európske inštitúcie rozvíjali v ostatných rokoch, viedol ku vzniku zložitého a komplikovaného systému, v rámci ktorého neexistuje jasné určenie toho, ako sú organizované tri moci, tradične tvoriace základ moderných štátov: zákonodarná moc, justícia a výkonná moc. Toto vedie k inštitucionálnej krehkosti a rozptýleniu rozhodovacieho procesu, ktorý vytvára veľký priestor v ktorom môžeme definovať, podľa Habermasa, "autoritársku byrokráciu", ktorá posilňuje svoju vlastnú moc pomocou anomálneho "princípu čísel a procedúr". Skutočné zloženie Európy "prirodzene" zvyrazňuje upustenie od ilúzií, ktoré boli časťou pro-európskeho sna z čias od skončenia druhej svetovej vojny až do konca osemdesiatych rokov.

Zrod hospodárskej a menovej únie urobil inštitucionálnu organizáciu Európy komplexnejšou a vytvoril väčší priestor na byrokratické zasahovanie, čím zvýšil naliehavosť potreby reformy s cieľom zavedenia ústavnosti a racionalizácie EÚ: inými slovami, existuje naliehavá potreba politickej Únie.

V tomto zmysle sa Amsterdamská zmluva pokúsila poskytnúť niektoré odpovede, pričom uskutočnila dve dôležité zmeny v procese inštitucionálneho budovania, ktoré zahŕňajú Európsky parlament (EP) a rolu predsedu Komisie. V novej forme zvyšuje Štrasburské zhromaždenie svoju vlastnú moc v procese menovania predsedu a členov Komisie: jeho stanovisko je v podstate záväzné. Zároveň sa zvýšila výkonná moc predsedu Komisie tým, že mu bolo poskytnuté právo veta čo sa týka menovania členov Komisie a záväzku zo strany Komisie konať "podľa politickej orientácie svojho predsedu".

Preto teraz existuje reálna nádej na politické posilnenie Európy pomocou Európskeho parlamentu s novými kompetenciami a novými právomocami (procedúra spolupráce, schvaľovania a spolurozhodovania), schopného prebrať kľúčovú úlohu zákonodarcu, a predsedu Komisie, ktorý už nie je prvý medzi rovnými, ale ktorý má podobné funkcie ako má kancelár.

Napriek pokroku uskutočnenému Zmluvou z Amsterdamu, inštitucionálne reformy nie sú ešte ani zďaleka ukončené: ešte stále sa musí nájsť riešenie, okrem iného, otázky rozhodovacích procedúr (stanovené voľby členských štátov, delikátna otázka voľby kvalifikovanej väčšiny v rámci Rady) a otázok reformovania Komisie (zníženie počtu členov Komisie, zmeny v pracovných metódach a vnútornej organizácii).

Spoločná zahraničná politika a politika bezpečnosti.

Ďalšou zásadne dôležitou kapitolou pre budovanie politickej Únie je kapitola spoločnej zahraničnej politiky a politiky bezpečnosti (CFSP), takzvaný druhý pilier Únie, ktorý dopĺňa prvý, pilier Európskych spoločenstiev, a tretí pilier, spoluprácu v oblasti súdnictva a vnútorných záležitostí.

Historická fáza, ktorá začala, keď skončila vláda dvoch veľmocí a studená vojna, priviedla Európu k prevzatiu výraznejšej úlohy v medzinárodných vzťahoch. Na toto je nevyhnutné mať jednotnosť obsahu a procedúr pre zahraničnú politiku a politiku bezpečnosti, pričom treba myslieť na rôzne národné záujmy. Táto otázka, nastolená už Maastrichtskou zmluvou, sa dočkala nepresvedčivých odpovedí v Amsterdamskej zmluve, ktorá uskutočnila len niekoľko praktických úprav a nevyrovnala sa s mnohými rozhodujúcimi bodmi.

Sme ešte ďaleko od začatia celistvého integračného procesu, ktorý stále zostáva určený pre jednohlasnú voľbu Radou a ratifikáciu členskými štátmi. Najslabším bodom je teda bod spoločnej politiky obrany.

Všetky udalosti v balkánskej oblasti, až po najnovší konflikt v Kosove, tragicky ukázali bezmocnosť a neefektívnosť intervencie Európskej únie.

Súdnictvo a vnútorné záležitosti

Pre budovanie politickej Únie je rovnako podstatné vytvorenie tretieho piliera Únie, vytýčeného Maastrichtskou zmluvou, týkajúceho sa oblasti súdnictva a vnútorných záležitostí. Pozoruhodné výsledky sa dosiahli v ostatných rokoch vo sfére medzivládnej spolupráce, hoci nepostačujú na presadzovanie potrebného integračného procesu. Amsterdamská zmluva charakterizuje významný pokrok, ktorý solídne predvída "postupné budovanie európskej oblasti slobody, bezpečnosti a spravodlivosti". Zjavne tu existujú medzery: po prvé, uskutočnil sa len čiastočný prechod od metódy medzivládnej spolupráce k oblasti podliehajúcej procedúram spoločenstva; navyše sa očakáva päťročné prechodné obdobie. Nakoniec, demokratické riadenie nových politík prostredníctvom spolurozhodovania Európskeho parlamentu bude pokračovať a závisieť od jednohlasnej voľby Radou. Toto sú vážne obmedzenia, ktoré však neuberajú z dôležitej zmeny, ktorá sa uskutočnila v rámci spoločného politického cieľa extrémne delikátnych záležitostí, ktoré navrhujú efektívne vytvorenie "oblasti bez vnútorných hraníc" a "slobody pohybu ľudí". K tomuto by sa malo pridať, že vonkajšie pohraničné kontroly, imigrácia a azylová politika, a prevencia kriminality sú doteraz považované za pravidlá a procedúry spoločenstva. Významnosť týchto pokrokov sa dá posúdiť aj podľa prínosu, ktorým prispievajú k procesu budovania spoločnej identity založenej na rozvinutí a konkretizácii koncepcie európskeho občianstva.

Sociálna Európa

Potreba prehodnotenia inštitúcií spoločenstva, v úzkom spojení s posilnením európskej sociálnej dimenzie, sa stala ešte naliehavejšou vzhľadom na rozšírenie Únie, aby zahŕňala krajiny strednej a východnej Európy. V tomto zmysle Zmluva z Amsterdamu a oznámenie Komisie o stratégii posilnenia a rozšírenia EÚ, nazvané Agenda 2000 a schválené 26. marca 1999 v Rade Európy v Berlíne, nevedelo k efektívnemu kvalitatívnemu skoku.

Politické línie EÚ sa posilnili a reformovali, hlavne čo sa týka spoločnej poľnohospodárskej politiky (CAP) a hospodárskej a sociálnej súdržnosti vzhľadom na prvé rozšírenie, ktoré sa bude týkať šiestich kandidátskych krajín (Cyprus, Česká republika, Estónsko, Maďarsko, Poľsko a

Slovinsko), ktorých prijatie sa odôvodnene očakáva v rokoch 2001 až 2003. V prípade ďalšej skupiny krajín, ktoré voľakedy patrili do komunistického bloku (Bulharsko, Rumunsko, Lotyšsko, Litva a Slovensko) bude prijatie trvať dlhšie. Navyše, ešte sa nenašlo riešenie inštitucionálneho problému zloženia Rady a Komisie budúcej, rozšírenej Únie, a predovšetkým problému absencie globálnej stratégie schopnej vyrovnáť sa s novými náročnými úlohami, vyplývajúcimi z rozšírenia čo sa týka vnútorných a zahraničných záležitostí.

Povzbudzujúce signály však pochádzajú zo Zmluvy z Amsterdamu a Agendy 2000 čo sa týka budovania sociálnej Európy. Stanovilo sa niekoľko dôležitých priorít pre politiku spoločenstva:

1. Vytvoriť podmienky pre trvalý rast a zamestnanosť, schopné plne využiť potenciál pochádzajúci z jednotného trhu.
2. Rozvinúť "vedomostnú" politiku, podnecujúcu výskum a technický rozvoj v spoločenstvách, zvyšujúcu úroveň vzdelania a podporujúcu školiace programy.
3. Modernizovať systémy zamestnanosti.
4. Zlepšiť kvalitu života zabezpečením hospodárskeho rozvoja v súdržnejšej a zjednotenejšej spoločnosti, zlepšením zdravotníctva, ochrany životného prostredia a zavedením politiky vytvorenia oblastí slobody, bezpečnosti a spravodlivosti.

Reforma štrukturálnych fondov je tiež pokusom zefektívnenia nástrojov s cieľom zabezpečenia hospodárskej a sociálnej súdržnosti znížením počtu cieľov zo siedmich na tri, a zjednodušením a decentralizáciou riadenia. Tieto tri témy budú prediskutované v príslušných kapitolách.

1.2 Hospodárska a sociálna súdržnosť v Európskej únii

Myšlienka, že Európske spoločenstvo by sa malo harmonicky rozvíjať vo všetkých svojich regiónoch, existuje už od zrodu inštitúcií Spoločenstva. Vôľu zmenšiť rozdiely medzi rôznymi regiónmi a zaostalosť tých menej privilegovaných, vyjadruje preambula Zmluvy z Ríma z roku 1957, pričom čl. 2 Zmluvy stanovuje úlohy Spoločenstva ohľadne podporovania "harmonického rozvoja hospodárskych činností" a nepretržitého a vyrovnaného procesu rozširovania členských štátov.

Cieľ hospodárskej a sociálnej súdržnosti

Hospodárska a sociálna súdržnosť, o ktorú sa musí Európa usilovať ako o nevyhnutný doplnok k vnútornému trhu, je novší cieľ, vyjadrený až po roku 1987 Jednotným európskym aktom.

Uvedením cieľa hospodárskej a sociálnej súdržnosti v polovici osemdesiatych rokov teda Európske spoločenstvo vyjadrilo potrebu rozvíjania novej spoločnej politiky, založenej na solidarite medzi členskými štátmi a regiónmi, presadzovaní vyrovnaného a trvalého rozvoja, zmenšení štrukturálneho rozdielu medzi regiónmi a štátmi, stanovením princípu, že všetkým regiónom a teda všetkým občanom treba zabezpečiť rovnaké možnosti hospodárskeho a sociálneho rozvoja.

Maastrichtská zmluva zakladajúca Európsku úniu, ktorá vstúpila do platnosti 1. novembra 1993, poskytla dôležité vymedzenie koncepcie hospodárskej a sociálnej súdržnosti, keďže bola výslovne spomenutá medzi cieľmi a úlohami Únie do tej miery, že jej bola určená rovnaká dôležitosť ako plneniu hospodárskej a menovej únie a dokončeniu vnútorného trhu.

Časť XVI Zmluvy z roku 1993 ďalej zdôrazňuje, že všetky politické línie spoločenstva by mali mať na mysli súdržnosť už od doby svojej formulácie.

Ani Jednotný akt ani Maastrichtská zmluva však neposkytli definíciu súdržnosti tak, aby sa konkrétne vymedzili politické línie, ktoré sa majú prijať kvôli jej dosiahnutiu.

Určité indikácie sa dajú nájsť v Bielej knihe o raste, konkurencieschopnosti a zamestnanosti: úlohy a smery, ktoré sa majú sledovať v blížiacom sa 21. storočí, predstavené predsedom Európskej komisie, Jacquesom Delorsom v roku 1993. Na tému súdržnosti poukázal

na to, že znižovanie rozdielov medzi členskými štátmi a regiónmi by malo zahŕňať zblížovanie z hľadiska základných úrovní príjmov pomocou trvalejšieho rastu hrubého domáceho produktu, konkurencieschopnosti a zamestnanosti.

V Bielej knihe Komisia zdôraznila, že súdržnosť by sa nemala zamieňať s jednotnosťou, pretože jediným účelom súdržnosti by malo byť dosiahnutie takmer rovnakých hospodárskych a sociálnych možností. Okrem vymedzení koncepcie súdržnosti Európska únia v praxi jasne určila ekonomické parametre použité na konkrétne meranie rozdielov rozvoja v rôznych regiónoch, aby implementovala politiky súdržnosti. Pre EÚ sú množstvo vytvoreného bohatstva a zamestnanej pracovnej sily potrebnej na jeho vytvorenie základnými indikátormi úrovne hospodárskej prosperity oblasti, meranými v uvedenom poradí hrubým domácim produktom a mierou nezamestnanosti.

Okrem ekonomických parametrov Spoločenstvo zdôraznilo aj význam takzvaných indikátorov sociálnej prosperity. Tieto pozostávajú z merania kvality životného prostredia, zdravia, úrovne vzdelania, miery kriminality, kvality služieb a infraštruktúry, a kapacity výskumu a rozvoja.

Nakoniec je preto vo verzii určenej prijatím Maastrichtskej zmluvy, následne potvrdenej v Amsterdamskej dohode v roku 1997, ktorá vstúpila do platnosti 1. mája 1999, hospodárska a sociálna súdržnosť procesom, ktorého cieľom je zabezpečiť solidaritu spoločenstva s menej privilegovanými krajinami, regiónmi a časťami populácie.

Súdržnosť musí viesť k náprave súčasných nerovností (čo sa týka miezd, prosperity, infraštruktúrnych sietí, kvality, produktivity, atď.), a dopĺňať vytvorenie európskeho trhu práce v záujme rizikovejších kategórií (mladí ľudia, sociálni vydedenci a dlhodobo nezamestnaní, pracovníci ktorí sú obeťami reštrukturalizácie spoločnosti, atď.).

Doteraz poskytnuté definície pomáhajú definovať význam politik súdržnosti (ktoré budú prediskutované v nasledujúcich odstavcoch), teda tých politických línií, zameraných na zníženie rozdielu medzi rôznymi úrovňami rozvoja v rôznych regiónoch a zaostalosti menej privilegovaných regiónov, ktoré podľa článku 130B Zmluvy z Ríma upravenej v Maastrichte, vidia štrukturálne fondy ako zásadný prostriedok činnosti.

KAPITOLA 2 AGENDA 2000 A ŠTRUKTURÁLNE FONDY

2.1 Reformná politika štrukturálnych fondov

Podmienky pre trvalý hospodársky rozvoj:
rast, konkurencieschopnosť a zamestnanosť

Štrukturálne fondy sú osobitným nástrojom na zníženie rozdielov a následne na podporu rastu a zamestnanosti. Účinky, osobitne na zamestnanosť, by sa mali prejavíť v troch hlavných oblastiach činnosti (infraštruktúra, rozvoj ľudských zdrojov a podpora výrobného sektora): krátkodobo stimulovaním dopytu po tovare a službách a dlhodobo zlepšením spojenia medzi ľudskými a fyzickými zdrojmi na jednej strane, a tvorbou životného prostredia a trhu práce na strane druhej.

Národné politiky sú však obmedzené. Členské štáty súhlasia s tým, že na regionálnej a miestnej úrovni existuje ďalší potenciál na tvorbu pracovných miest. Z tohto hľadiska je účelom štrukturálnych fondov predovšetkým vytváranie podmienok za zabezpečenie trvalého hospodárskeho rozvoja prostredníctvom rastu, konkurencieschopnosti a zamestnanosti. Len za týchto podmienok bude možné plne dosiahnuť základný cieľ ochrany a vytvárania pracovných miest.

Väčšia konkurencieschopnosť, inovácia a podpora rozvoja malých a stredne veľkých podnikov.

Štrukturálne fondy sa musia využívať hlavne na významné štrukturálne prispôsobenia a znižovanie rozdielov spôsobených predovšetkým nedostatkom základnej infraštruktúry (hlavne v regiónoch podľa cieľa 1), nedostatočne kvalifikovanou pracovnou silou a nízkou úrovňou inovačných kapacít, predovšetkým v dôsledku nedostatočného rozvoja vo výskume a technológii. Toto vedie k problémom z hľadiska konkurencieschopnosti a bráni podnikom, hlavne malým a stredne veľkým podnikom, stimulovať obnovu. Zníženie hospodárskej závislosti na veľmi obmedzenom počte sektorov, spestrenie sortimentu hospodárskej štruktúry vytváraním a rozvojom inovačných malých a stredne veľkých podnikov, kapacita, ktorú treba prispôsobiť novým technológiám a zmenám vo výrobnom systéme ako aj zlepšenie administratívnej kapacity, budú základnými prvkami pre zvýšenie konkurencieschopnosti, ktorá je nevyhnutnou podmienkou väčšieho hospodárskeho rozvoja a väčšej zamestnanosti.

Zamestnanosť: rozvoj ľudských zdrojov

Záveru série európskych rád vytvorili európsky rámec, ktorý definuje investičné priority čo sa týka zamestnanosti a činností na podporu rozvoja ľudských zdrojov. Európska rada v Amsterdame bola rozhodujúcou pre politiku Spoločenstva ohľadne zamestnanosti. Prijatím novej časti o zamestnanosti Rada potvrdila, že zamestnanosť sa musí považovať za otázku spoločného záujmu.

Nová zmluva teda začala proces, ktorý umožňuje členským štátom každoročne preskúmať situáciu v zamestnanosti a prijať smernice pre príslušné národné politiky. Zamestnanosť bude systematicky zahrňaná do všetkých politík Spoločenstva, osobitne štrukturálnych politík, ktoré sú veľmi efektívnym mechanizmom na dosiahnutie týchto cieľov.

Štrukturálne fondy musia zasahovať v záujme štyroch bodov európskej stratégie zamestnanosti (podnikateľský duch, pracovná spôsobilosť, adaptabilita a rovnaké možnosti), ktoré sú nevyhnutnou podmienkou rozvoja ľudských zdrojov.

Životné prostredie a trvalý rast

Princíp trvalého rastu a úcty k životnému prostrediu a princíp zahrnutia záruk na ochranu životného prostredia do ostatných politických línií potvrdila zmluva o Európskej únii a opätovne potvrdila Zmluva z Amsterdamu.

Články 1 a 2 všeobecnej smernice zaoberajúcej sa cieľmi, prostriedkami a úlohami štrukturálnych fondov sa týkajú implementácie týchto princípov zmluvy v činnostiach

uskutočňovaných fondami. Rôzne ďalšie články smernice pomáhajú zlepšiť prínos štrukturálnych fondov k dosiahnutiu cieľov trvalého rastu a ochrany a zlepšenia životného prostredia.

Rovnaké možnosti

Potvrdenie záväzku prijatého v Madride o rovnakých možnostiach, nová zmluva z Amsterdamu a rozhodnutie Rady vyzývajúce Komisiu a členské štáty aby sa zaviazali hlboko, trvalo a rozhodne poskytovať prostriedky princípu rovnakých možností pre ženy a mužov v činnostiach podporovaných štrukturálnymi fondami.

Definícia hlavných línií Spoločenstva

Na splnenie vyššie spomenutých priorít obsahujú nové smernice osobitné opatrenia týkajúce sa prípravy hlavných línií Spoločenstva pre každý cieľ štrukturálnych fondov Komisiou.

Tieto hlavné línie sú definované pred uvedením plánov členskými štátmi a pred medzirevíziou programov, a sú všeobecným politickým rámcom na prípravu a úpravy programov štrukturálnych fondov.

Prehodnotenie zodpovedností Komisie

Úloha Komisie v implementácii štrukturálnych politík musí byť jasná a dobre definovaná.

Jej hlavná zodpovednosť spočíva v zabezpečení toho, aby výsledky zasahovania štrukturálnych fondov prispeli k zníženiu rozdielu medzi úrovňami rozvoja. Komisia musí ďalej zabezpečiť, aby činnosti financované fondami boli v súlade s ďalšími ustanoveniami zmluvy a s politikou Spoločenstva.

V tomto duchu je politická zodpovednosť Komisie jasne potvrdená a zameraná na strategické plánovanie, úctu k prioritám Spoločenstva a hodnotenie výsledkov pomocou kontroly, hodnotenia a ďalšieho skúmania. Pri týchto bodoch nie je povolené spoločné riadenie s členskými štátmi.

Zvyšovanie zodpovednosti členských štátov

Potreba väčšej efektívnosti musí viesť k jasnému uprednostneniu priorít štrukturálneho rozvoja a pridanej hodnoty Spoločenstva. Súčasná kompetencia ohľadne národných alebo regionálnych priorít rozvoja nepostačuje na zabezpečenie toho, aby spolufinancovanie Spoločenstvom automaticky viedlo k jasne poznateľným výsledkom.

Preto je potrebné zabezpečiť väčšiu efektívnosť zasahovania, posudzovanú z hľadiska konkrétnych výsledkov.

Z tohto hľadiska sa musí jasnejšie zdôrazňovať úloha partnerov, ktorí profitujú zo štrukturálnych fondov. Úloha štátov a regiónov v implementácii programov sa musí potvrdiť účinnou decentralizáciou; na druhej strane musia byť zodpovednejšie voči Komisii čo sa týka ďalšieho skúmania, posudzovania a hodnotenia výsledkov.

Hodnotenie a ďalšie skúmanie sa teda stávajú základnými nástrojmi riadenia štrukturálnymi fondami.

2.2 Všeobecné princípy o štrukturálnych fondoch

Formulovaním svojich návrhov o nových štrukturálnych fondoch pre roky 2000-2006 Komisia zotrvala v názore, že "súdržnosť sa musí ďalej zvyšovať", potvrdzujúc, že trhové sily a podnikateľský duch sú nepochybne nevyhnutné pre využitie nových možností, ale že zároveň "ako potrebný doplnok sú potrebné solidarita a vzájomná podpora, nielen zo sociálnych dôvodov, ale kvôli vytváraniu pracovných miest a dodatočnému príjmu, nevyhnutnej podmienke pre konkurenčný rozvoj a trvalý rast". Vo svojej správe "Agenda 2000" Komisia teda navrhuje potvrdenie politickej priority hospodárskej a sociálnej súdržnosti, ktorá sa stala ešte naliehavejšou,

za účelom zníženia rozdielu medzi úrovňami rozvoja ako ho uvádza článok 130B Zmluvy, s perspektívou rozšírenia Spoločenstva, aby zahŕňalo krajiny s nižšími úrovňami rozvoja.

Čo sa týka štrukturálnych fondov, návrhy Komisie obsahujú tri základné aspekty vo všeobecnom kontexte rozpočtovej disciplíny, aby pokračovalo zasahovanie v záujme regiónov alebo sociálnych skupín ktoré majú ťažkosti v pätnástich členských štátoch a aby sa kandidátskym krajinám poskytol vstup do Únie.

Prvý aspekt zahŕňa udržiavanie finančnej solidarity na úrovni dosiahnutej v roku 1999.

Po druhé, potvrdenie záväzku prijatého Radou Európy v Edinburghu (200 miliárd ECU – ceny roku 1997 – na obdobie 1993-1999, alebo 208 miliárd pri cenách roku 1999), je vyjadrením vôle, aby sa Únia zúčastnila na rozvoji a rekonverzii regiónov členských štátov, nezabúdajúc na potrebu prispieť do národných finančných reštrukturalizačných politik.

Po tretie, mechanizmus, akým budú štrukturálne fondy pracovať po reforme, musí zaisťovať lepší pomer nákladov/výnosov, počnúc definovaním rolí rôznych činiteľov rozvoja a použitím zjednodušenia, hodnotenia a ďalšieho skúmania.

Tieto orientácie Komisie, ktoré boli uvedené už v Agende 2000, boli upresnené v návrhu novej všeobecnej smernice o štrukturálnych fondoch, prijatej Radou Európskej únie 21. júna 1999, dokončené smernicami týkajúcimi sa konkrétnych aspektov každého fondu.

Navrhnutá reforma je založená na troch hlavných bodoch: väčšia kontrola pomoci, zjednodušenie a decentralizácia, efektívnosť a ďalšie skúmanie.

Koncentrácia cieľov

Na obdobie 2000-2006 znížila Komisia prioritné ciele štrukturálnych fondov zo siedmich na tri.

Cieľ 1 pokračuje v podporovaní rozvoja zaostalejších regiónov Únie. Nová smernica uvádza, že zoznam regiónov, ktoré sa môžu prijať do tohto cieľa, musí Komisia vytvoriť na základe prísnej aplikácie kritéria nižšieho hrubého domáceho produktu na hlavu než 75% priemeru EÚ.

Smernica tiež stanovuje, že tento cieľ bude zahŕňať všetky zvlášť okrajové regióny EÚ, a tiež regióny, ktoré sú teraz prijateľné do cieľa 6 (neaplikovateľné v Taliansku). Z hľadiska finančnej koncentrácie bude cieľ 1 profitovať z približne dvoch tretín celkovej pomoci zo štrukturálnych fondov, celkove 135,9 miliárd euro.

Nový cieľ 2 je určený na podporu hospodárskej a sociálnej rekonverzie v ostatných oblastiach so štrukturálnymi problémami, najmä vrátane oblastí prekonávajúcich spoločensko-ekonomické zmeny v priemyselnom sektore a sektore služieb, vidieckych oblastí v poklese, mestských oblastí s ťažkosťami a krízových oblastí, ktoré sú závislé od rybolovu. Zoznam oblastí prijateľných do tohto cieľa zostaví Komisia v úzkej spolupráci s členskými štátmi a vzhľadom na ich priority.

Populácia prijateľná do nových cieľov 1 a 2 štrukturálnych fondov by mala byť od 35% do 40% celkovej populácie Európskej únie v roku 2006, zatiaľ čo súčasné regionálne ciele (1, 2, 5b a 6) sa týkajú viac než 60% populácie EÚ.

Podľa novej smernice by mal nový cieľ 3 podporovať prispôbenie a aktualizáciu politik a systémov školstva a zamestnanosti. Tento cieľ je založený na novej časti o zamestnanosti Zmluvy z Amsterdamu o európskej stratégii zamestnanosti vypracovanej po Rade Európy v Essene a tiež na príslušných národných plánoch činnosti. Smernica tiež stanovuje, že z finančného hľadiska by sa mal tento cieľ aplikovať len mimo oblastí prijatých do cieľov 1 a 2, ale bude slúžiť ako východiskový bod pre činnosti na rozvoj ľudských zdrojov po celej Európskej únii.

Aby sa zasahovanie koncentrovalo a zjednodušilo, znižuje smernica počet iniciatív Spoločenstva z pôvodných 13 na 4.

Komisia určuje iniciatívam Spoločenstva konkrétny cieľ, menovite vytváranie činností spoločného záujmu v prioritných oblastiach činnosti EÚ pomocou spolupráce medzi regiónmi, členskými štátmi a sociálno-ekonomickými partnermi.

Iniciatívy spoločenstva sa týkajú:

- cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce, s cieľom stimulovania harmonického rozvoja celej oblasti spoločenstva (INTERREG);

- hospodárskej a sociálnej revitalizácie miest a príľahlých krízových oblastí (URBAN);
- rozvoja vidieka (LEADER);
- boja proti diskriminácii a nerovnoprávnosti čo sa týka trhu práce (EQUAL).

Každú iniciatívu financuje jeden štrukturálny fond: FIGC pre cezhraničnú, nadnárodnú a medziregionálnu spoluprácu; EAGGF – hlavné línie regionálneho rozvoja; EDF pre boj proti vylúčeniu z trhu práce. Smernica vyčlenila na tieto činnosti 5,3% prostriedkov štrukturálneho fondu.

Zjednodušenie a decentralizácia zodpovedností

Na obdobie 2000 –2006 nová smernica decentralizuje riadenie štrukturálnych fondov a lepšie vymedzí úlohy zainteresovaných strán: Komisia bude zodpovedná za vymedzenie priorít Spoločenstva a bude konať ako ručiteľ zaisťujúci ich rešpektovanie. Členské štáty budú zodpovedné za riadenie programov rozšírením a posilnením partnerstva.

Pre každý prioritný cieľ Komisia navrhne hlavné línie priorít zasahovania Spoločenstva. Členské štáty potom predstavia svoje plány rozvoja, navrhnuté v spolupráci so všetkými zainteresovanými stranami uznanými každým štátom, vrátane agentúr zodpovedných za životné prostredie alebo za rovnaké možnosti mužov a žien.

Po rokovaní a dohode o spoločnom financovaní štrukturálnych fondov Komisia prijme programové dokumenty (CSF a OP alebo SPD), ktoré budú v podstate vyhradené pre strategické možnosti (vymedzenie a finančná dotácia prioritných stratégií).

Dezignované orgány v členských štátoch – smernica požadovala dezignovanie jediného orgánu na riadenie programu. Rozhodne sa o doplnkových aspektoch plánovania, a tieto budú definovať, kto budú užívatelia a finančnú dotáciu, týkajúcu sa opatrení podporovaných programami štrukturálnych fondov.

Čo sa týka platieb, po prijatí programu sa vyplatí jednorazová záloha vo výške 10% príspevku Spoločenstva; zvyšná suma sa vyplatí v splátkach ako náhrada preukázaných nákladov.

Zjednodušenie činností bude zahŕňať jasné rozdelenie zodpovedností, a tiež zaručuje skutočné posilnenie partnerstva.

Posilnenie a rozšírenie partnerstva

Princíp partnerstva bol zavedený v roku 1989 kvôli zaisteniu efektívnosti fondov. Tento systém umožňuje účasť všetkých činiteľov zainteresovaných na príprave, implementácii, dohľade a hodnotení činností Spoločenstva. Táto účasť musí umožňovať posúdenie významu stratégie, priorít a opatrení týkajúcich sa rozvoja a dať im väčšiu dôveryhodnosť pomocou dohody dosiahnutej počas rozhodovania alebo implementácie.

Posilnenie partnerstva predpokladá, že účasť partnerov musí byť pravidlom počas celého procesu financovania fondov, od prípravy stratégií až po ex post hodnotenie činností.

Hoci sa dosiahol výrazný pokrok čo sa týka účasti regionálnych orgánov, hlavne v členských štátoch kde je úroveň regionalizácie obmedzenejšia, s vážnymi nedostatkami sa ešte stále stretávame v účasti miestnych orgánov, ktoré sú priamejšie zainteresované a orgánov zameraných na životné prostredie, a tiež čo sa týka konzultácie agentúr, ktoré sú aktívnejšie zainteresované na miestnej úrovni alebo ktoré vykonávajú činnosti podporované štrukturálnymi fondami (sociálni partneri, miestne združenia, nevládne organizácie...). Okrem toho, niektoré z týchto agentúr pracujú vo sférach, ktoré sú sférami prvoradého záujmu Komisie: zamestnanosť, trvalý rozvoj, rovnaké možnosti. Komisia výslovne vyžaduje účasť týchto partnerov vo fáze diskusie, ktorá sa musí uskutočniť na národnej, regionálnej alebo miestnej úrovni na aktivovanie štrukturálnych fondov.

Členský štát musí zaručiť účasť regionálnych a miestnych orgánov, agentúr zameraných na životné prostredie a sociálno-ekonomických partnerov, vrátane nevládných organizácií. Členský štát bude udržiavať svoju vodcovskú rolu a zaručovať, že sa budú rešpektovať národné

inštitucionálne pravidlá. Všetci partneri sú podporovateľmi projektov alebo cennými konzultantmi pre rozvoj spoločensko-ekonomických aktivít potrebných pre trvalý rast a zamestnanosť.

Jednotné strategické plánovanie

Aby sa dosiahla potrebná ekonomická efektívnosť všetkých činností spolufinancovaných fondami, všetky činnosti týkajúce sa rozvoja alebo rekonverzie sa musia zaradiť medzi rozvojové stratégie alebo priority, inak existuje riziko, že činnosti spolufinancované fondami sa začnú vykonávať rozčleneným a nesúrodým spôsobom, s vážnymi následkami z hľadiska výsledkov a dopadov na rozvoj. Preto sa navrhuje, že vďaka zníženiu počtu cieľov a iniciatív spoločenstva by sa mala regionálna činnosť Spoločenstva zahrnúť do jediného regionálneho programu na vhodnej miestnej úrovni alebo na úrovni NUTS II. Na tejto úrovni by mali všetky fondy (ERDF, EDF, EAGGF a FIGC) prispieť zladeným a synergickým spôsobom k tvorbe sledovaných cieľov. Jednotný prístup, postupne zavádzaný od reformy v roku 1987, sa dnes musí aplikovať vo väčšej miere a systematickejšie.

Kontrolný výbor

Ako v minulosti, na implementáciu plánovania dozerá kontrolný výbor, ktorému predsedá riadiaci orgán. Popritom, aby sa zaručilo čo najširšie možné partnerstvo, sú zastúpení všetci partneri: miestne orgány na ochranu životného prostredia a sociálno-ekonomickí činitelia.

Kontrolný výbor prispeje vo väčšej miere k implementácii činnosti, predovšetkým odsúhlasením dokončenia plánovania, navrhnutého orgánom zodpovedným za program predtým, než ho tento pošle Komisii a teda schválením všetkých modifikácií; navyše, častejšie než v minulosti, pretože bol príliš často spojený s riadením, bude výbor pravidelne diskutovať o implementácii hlavných línií stratégií a prioritách zasahovania. Potom preskúma hodnotenia programu, aby plne poznal skutočnosť, aby mohol navrhnúť úpravy, ktoré sú potrebné po zmene miestnych situácií a schváli výročnú správu pripravenú riadiacim orgánom predtým, než sa správa odovzdá Komisii.

Rozvoj finančného inžinierstva

V Agende 2000 Komisia naznačila, že sledujúc určitú kritiku, formulovanú v skutočnosti Účtovným dvorom, sa násobiaci efekt štrukturálnych prostriedkov musí zvýšiť pomocou ďalších foriem činnosti okrem dotácií. Bude sa sledovať väčšia finančná efektívnosť, aby sa lepšie reagovalo na hospodárske požiadavky a posúdila sa ziskovosť projektov podľa normálne očakávaného čistého príjmu, čo tiež umožní, aby sa zlepšila spolupráca s EIB a EIF. Za týmto účelom sa uskutočnia tri zmeny v smerniciach:

- všeobecná smernica stanovuje, že počas implementačnej fázy opatrení môžu fondy prispieť inými formami než priamou pomocou: refundovateľnou pomocou, bezúročnými pôžičkami, garančnými prémiami, držbami akcií, atď.;
- smernica tiež vytvára väčšiu moduláciu mier pomoci, stanovením konkrétnych ustanovení, ktoré sa majú aplikovať na infraštruktúry vytvárajúce značný príjem a investície spoločností. Aby sa čo možno najviac podporila výzva k súkromným príspevkom na financovanie projektov dotovaných fondami (verejno-súkromné partnerstvo), a za účelom transparentnosti voči riadiacim orgánom vo sfére decentralizovaného plánovania, majú sa znížiť miery pomoci pre tieto dve kategórie investovania. Čo sa týka infraštruktúr, "značný príjem" by sa mohol približne definovať ako čistý príjem rovnajúci sa najmenej 25% celkovej sumy príslušnej investície. Smernica navyše nabáda k použitiu podielu pomoci Spoločenstva v inej forme než priamou pomocou;
- ako výnimka ku všeobecnému pravidlu budú musieť veľké projekty, ktoré sa teraz vždy nachádzajú v programoch, získať osobitný súhlas, ktorý umožní posúdiť ich budúci súlad s cieľmi programu a politikou Spoločenstva a ich finančnú štruktúru, vrátane najvhodnejšej

miery pomoci, berúc do úvahy ich predpokladaný príjem, v prípade potreby v konzultácii s EIB.

Efektívnosť a ďalšie skúmanie

Na oplátku za decentralizáciu Komisia v smernici stanovuje, že riadiaci orgán zostaví o každom programe výročnú správu, obsahujúcu jasné informácie o dosiahnutom pokroku. Na základe zovšeobecneného aplikovania hodnotenia v členských štátoch počas predchádzajúcich plánovacích období sa potvrdzuje a zvyšuje pomocná úloha hodnotenia v rozhodnutiach o národných príspevkoch a príspevkoch Spoločenstva a ich správneho riadenia. Aby hodnotenie splnilo svoju úlohu, musí byť založené na jasnej deľbe zodpovedností medzi partnermi a uskutoční sa vrátane budúceho (ex ante) hodnotenia na prípravu plánov a na kvantifikáciu cieľov ktoré sa majú dosiahnuť, pri systematickom vykonávaní priebežných hodnotení na dokončenie preprogramovania a vykonávania ex post hodnotení, aby sa dosiahli najlepšie výsledky zo získaných skúseností.

Počas prípravy plánov prispievajú získané skúsenosti z hodnotenia predchádzajúcich programových období k rozšíreniu najlepších praktík a k zvýšeniu spoločensko-ekonomickej ziskovosti verejných výdavkov.

Ďalším kľúčovým faktorom v určovaní väčšej efektívnosti je rozhodnutie Komisie stanoviť efektívnosť a rezervu efektívnosti rovnú 4% celkovej dotácie fondov, čo sa v polovici obdobia prideli programom, ktoré dosiahli najlepšie výsledky pod podmienkou, že príslušná krajina rešpektuje kritériá doplnkovosti.

Smernica tiež zdôrazňuje zodpovednosť členských štátov čo sa týka kontroly finančného riadenia. V prípade jej neplnenia členským štátom môže Komisia zasiahnuť a napraviť priestupky, neregulárnosti alebo chyby.

Pre ďalšie informácie:

KAPITOLA 1

1. Európska únia

Miesto webových stránok EÚ so spojeniami na domovské stránky DG: <http://www.europa.eu.int>
Oficiálny vestník Európskych spoločenstiev Série C a L:
<http://europa.eu.int/eur-lex/it/oj/index.html>

2. Zmluvy (spojené verzie, ktoré obsahujú zmeny vykonané v Zmluve z Amsterdamu, podpísanej 2. októbra 1997)
3. Zmluva o Európskej únii (PDF formát) – Oficiálny vestník C 340 10.11.1997, strana 145-172: <http://europa.eu.int/eur-lex/it/treaties/index.html>
4. Zmluva zakladajúca Európske spoločenstvo (PDF) – Oficiálny vestník C 340 10.11.1997 strana 173-308: <http://europa.eu.int/eur-lex/it/treaties/index.html>

Financovanie

Prílohy: Fond súdržnosti – EIB (Európska investičná banka) – Nástroj štrukturálnej politiky pred pridružením

KAPITOLA 2

1. Európska komisia, prvá správa o hospodárskej a sociálnej súdržnosti:
<http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/repcoh/parts/>
<http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/repcoh/parts part it.htm>
2. Agenda 2000, súbor dokumentov:
http://www.europa.eu.int/comm/agenda2000/index_it.htm

3. http://www.europa.eu.int/comm/agenda2000/index_it.htm
Agenda 2000, zhrnutie:
http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/communic/agenda/ag2mo_it.htm
www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/communic/agenda/ag2mo_it.htm
4. Smernice o štrukturálnych fondoch na obdobie 2000-2006:
http://www.europa.eu.int/comm/dg16/document/doc1g_it.htm
http://www.europa.eu.int/comm/dg16/document/doc1g_it.htm

Prílohy: Smernice o štrukturálnych fondoch

KAPITOLA 3 MIESTNY ROZVOJ A PLÁNOVANIE

Úvod: Dôvody pre miestny rozvoj

V ostatných rokoch sa venuje väčšia pozornosť procesom miestneho rozvoja. Existujú aspoň tri dôvody, prečo sa tak deje: prvým je empirický dôkaz; dokonca aj v menej rozvinutých regiónoch našej krajiny existuje rast v rozvojových oblastiach, založený na malých a stredne veľkých podnikoch schopných obstáť na zahraničných trhoch a vytvárať procesy endogénneho rastu, podobné takýmto procesom v hospodársky rozvinutejších oblastiach.

Druhý je spojený s rozvojovými politikami pre chudobné oblasti. Po niekoľkých rokoch nerozhodnosti nasledujúcej po ukončení zvláštneho zasahovania boli rozvojové politiky usmernené s väčšou presvedčivosťou na cieľ hospodárskej a sociálnej súdržnosti na miestnej úrovni. Osobitne pomocou nástrojov dohodnutého plánovania, procesov zoskupenia verejných a súkromných činiteľov na miestnej úrovni kvôli určeniu rozvojových programov a cieľov.

Tretí sa týka výberov politiky Spoločenstva. V Európe s implementáciou jednotnej meny a trhu, ktorá pomôže posilniť vyspelé oblasti, sa venuje väčšia pozornosť politikám zameraným na zvýšenie konkurencieschopnosti miestnych systémov v oblastiach, kde je rast pomalší.

Zvýšený záujem o miestny rozvoj v oblastiach, kde je rast pomalý, mal pôvod v ďalekosiahlejších transformáciách, ktoré sa uskutočňujú v hospodárstve a v spoločnosti v medzinárodnom rozsahu, s osobitým zreteľom na procesy globalizácie. V poslednom desaťročí sa uskutočnili v medzinárodnej politike radikálne zmeny, dosiahol sa enormný technologický pokrok, a hospodárske a obchodné politiky sa tiež zmenili.

Nový scenár pred nami značne mení situáciu týkajúcu sa možností a hrozieb pre územné systémy.

Existuje oveľa viac možností, pretože tento scenár ponúka väčšiu šancu na zaradenie do hlavných tokov tovaru, informácií a kapitálu. Miestne hospodárstva môžu na jednej strane zvýšiť svoju schopnosť ponúkať prostriedky, zručnosti a výroby, ktoré sa môžu dostať na vzdialené trhy vďaka novým technológiám a rozšíreniu informačnej spoločnosti; a na druhej strane svoju schopnosť prilákať kapitál a prostriedky pri vyhľadávaní dobrých možností na investovanie a odmenu.

Globalizácia však môže viesť k rýchlemu procesu marginalizácie tých miestnych hospodárstiev, ktoré nie sú ani schopné zlepšiť svoje špecifické dodávky tovaru/služieb na globálny trh, ani nedokážu pritiahnúť z globálneho trhu prostriedky a kapitál, ktorý by mohol profitovať z výhod dostupných na miestnej úrovni.

Územný rozmer konkurenčných procesov na globálnej úrovni však vychádza z nového rámca vzťahov, v ktorom sa súčasné hospodárstva pohybujú: bude jednoduchšie využiť možnosti ponúkané globalizáciou a zároveň obmedziť účinky hrozieb, ktoré predstavuje, len ak sa bude dať popísať územná stratégia na zlepšenie hodnoty miestnych zdrojov.

3.1 Modely rozvoja

Otázky rozvoja sa v niekoľkých ostatných desaťročiach čítajú a vysvetľujú podľa modelov, ktoré, aby sme použili extrémne jednoduché pojmy, sa môžu vyjadriť podľa nasledujúcej dichotómie:

- endogénny (zameraný sám na seba) model rozvoja, založený na zlepšení miestnych zdrojov a vedený miestnymi verejnými a súkromnými činiteľmi (napr. priemyselné oblasti malých a stredne veľkých podnikov)
- exogénny (zameraný na okolitý svet) model rozvoja, stimulovaný tokom vonkajších prostriedkov, ktoré hlboko ovplyvňujú miestnu výrobu a sociálnu štruktúru, a s rozhodovacími a strategickými centrami mimo miestnej oblasti (napr. priemyselné rozvojové majetky).

Súčasný scenár globalizácie konkurenčných procesov pravdepodobne spôsobí, že bude nutné prekonať túto dichotómiu, keďže ako vidíme, miestne systémy sú konkurencieschopnejšie,

ak najlepšie využívajú dostupné zdroje, práve tak ako ich konkurencieschopnosť rovnako závisí od schopnosti prilákania, zlepšenia a remunerácie externých aj miestnych investícií.

Máme teda nový územný model rozvoja, ktorý patrí do prísne miestneho kontextu a predsa je silne prepojený so scenárom globálnej konkurencie.

3.2 Čo je miestny rozvoj?

Prvý krok k definovaniu novej stratégie spočíva v dôkladnom preskúmaní pojmu "miestny rozvoj".

Rozvoj môžeme definovať ako proces uskutočňovania dôležitých transformácií v hospodárskej a sociálnej štruktúre, sprevádzaných zvýšením produkcie na jedného obyvateľa.

V tejto definícii pojem transformácie zahŕňa "dynamický" prvok zmeny v čase, ktorý je neoddeliteľný od samotnej podstaty rozvoja.

Okrem toho treba takéto transformácie chápať tak, že sa týkajú výrobných procesov, modelov spotreby, vzťahov medzi sociálnymi skupinami a inštitúciami, vzťahov s vonkajšími hospodárstvami, série aktivít vykonávaných jednotlivcami a sociálnymi skupinami. Toto by mal sprevádzať nárast tovaru a služieb dostupných spoločnosti, merateľný z hľadiska výroby na jedného obyvateľa.

Treba však zdôrazniť, že prioritný význam rozvoja, význam ktorý považujeme za najvyššiu pre definovanie možných ciest miestneho rozvoja, je ten, ktorý spája kvantitatívny rast prostriedkov so sociálnymi zmenami, ktoré zahŕňajú jednotlivca a skupinu v procesoch, ktoré zlepšia kvalitu života a kontext životného prostredia v ktorom žijú, charakterizovaný silnou sociálnou súdržnosťou.

Z tohto hľadiska rôzni sociálni partneri určujú svoj spoločný prospech a na tomto základe vytvárajú a obnovujú súbor pravidiel, ktoré ovplyvňujú činnosť ich spoločnosti.

Táto definícia teda obsahuje a preberá princípy trvalého rastu a sociálnej súdržnosti, keďže nie je obmedzená na ešte stále prevládajúcu kvantitatívnu interpretáciu rozvoja, ale zahŕňa potrebu rešpektovania životného prostredia a sociálne obmedzenia, ktoré sa týkajú obnoviteľných zdrojov a tiež princíp zaradenia a účasti v prospech rozvoja na strane všetkých sociálnych partnerov, hlavne chudobných.

Rozvoj je teda sociálny proces, a len jeden z jeho hlavných komponentov sa nachádza v hospodárskej sfére.

Miestny rozvoj prebieha, keď dopad transformačných procesov na miestne spoločnosti dosiahne charakteristiky, ktoré sú dobre definované a dostatočne odlišné od susedných oblastí. To znamená, rozvoj prebieha, keď je možné identifikovať "územie" a "priestor", v rámci ktorých zmeny prebiehajú.

3.3 Decentralizované plánovanie rozvoja

Nový prístup k miestnemu rozvoju, silne založený na špecifických územných potrebách, sa tiež chápe ako výsledok spoločnej činnosti politických a sociálnych síl, zameranej na určenie prioritných stratégií územného rozvoja. Táto koncepcia vyžaduje dôkladné znalosti spôsobu, akým sú integrované plány rozvoja usporiadané, a najmä legislatívnych nástrojov, ktoré sa môžu použiť na urýchlenie hospodárskeho a sociálneho rastu.

Rozvojové politiky "zdola nahor" zmenili starú logiku sociálnej činnosti s programami diktovanými centrálnou alebo regionálnou správou, ktorú musela miestna úroveň často akceptovať.

V súčasnosti sa od Správ očakáva, že budú hrať novú rolu v podpore územného rozvoja, ktorá od nich vyžaduje aj poskytovanie primeraných a špecifických znalostí profesionálom čo sa týka miestneho rozvoja, aby sa efektívne reagovalo na potreby hospodárskeho a sociálneho rastu v súlade s očakávaniami podnikov a územia.

Národná a medzinárodná konkurencieschopnosť sa už netýka len podnikov samotných, ale plynule sa rozširuje na územia, ktoré majú navyše tendenciu čoraz viac sa odlišovať na základe

svojich zdrojov bohatstva, štruktúry a vývinu svojich hospodárstiev, situácií v zamestnanosti, a inštitúcií a vzťahov medzi nimi.

Záležitosti ponuky práce a dopytu sa riešia na územnej úrovni, kde sa problémy ako nezamestnanosť a vylúčenie stali znakmi nerovnováhy. Územie je tiež priestor v ktorom sa vyvíjajú súkromné iniciatívy, skúšajú nové riešenia, organizujú sa individuálne projekty a projekty spoločenstva a implementujú sa sektorové verejné programy.

Ak majú politické, sociálne, hospodárske, inštitucionálne organizácie a združenia dostatočné znalosti a prostriedky na územnej úrovni, môžu pomôcť budovať doplňujúce rozvojové projekty a poskytovať viacdimenzionálne riešenia zložitých individuálnych problémov a problémov spoločenstva. V tomto kontexte sa CNA (Národná konfederácia malých podnikov a remeselných výrobcov v Taliansku) zúčastnila diskusií a navrhla politiku územného rozvoja na všetkých úrovniach: miestnej, regionálnej a národnej, pričom venovala osobitnú pozornosť témam týkajúcim sa remeselných výrobcov a malých a stredne veľkých podnikov. Nástroje dohodnutého plánovania poskytli ďalšiu možnosť zjednotenia foriem sociálneho partnerstva za účelom definovania sociálno-ekonomických politických línií.

Vzájomné ovplyvňovanie sa partnerov tiež zefektívňuje projekty: činnosti odbornej výchovy sú lepšie prispôsobené potrebám miestneho hospodárstva, čisté straty pracovných miest sú obmedzené, uplatňovanie kontroly komunitou minimalizuje deformácie spôsobené nadmernou pomocou, náhradou alebo neférovou konkurenciou.

Decentralizácia, a väčšia rola v podporovaní miestneho rozvoja na strane verejných orgánov môže preto prispieť k zväčšeniu manévrovacieho priestoru miestnych organizácií, pretože môžu testovať a potom prijať zjednotené prístupy založené na špecifických územných potrebách.

Ako sa dajú definovať ciele a stratégie rozvoja? Aké kroky by sa mali urobiť pri vypracovaní projektu na zlepšenie miestnych zdrojov? Ako sa buduje partnerstvo s verejnými a súkromnými činiteľmi? Pokúsime sa odpovedať na tieto otázky.

Investovanie do kvalifikácie ľudských zdrojov zamestnaných na danom území bolo jedným z cieľov rozvoja, ktorý sledovala CNA prostredníctvom svojej vlastnej školiacej organizácie. S použitím finančných prostriedkov EÚ sa uskutočnil osobitný výskum o vlastnostiach a kompetenciách "sociálno-ekonomického školiteľa".

Cieľom projektu bolo vybudovať profily profesionálov spojením nasledujúcich zručností:

- odborný plánovač školiacich činností
- činiteľ miestneho rozvoja.

Táto zložená postava bola dočasne definovaná ako "školiteľ sociálno-ekonomického rozvoja", alebo stručnejšie "sociálno-ekonomický školiteľ", čo naznačuje, že táto postava musí byť kvalifikovaná v plánovaní školiacej činnosti a v plánovaní sociálno-ekonomických činností.

Charakteristiky, ktoré by mal mať sociálno-ekonomický školiteľ, boli analyzované podľa nasledujúceho procesu:

Ciele školiaceho projektu
Charakteristiky prijímateľov
Metódy výberu účastníkov
Organizácia školiaceho projektu
Priebežné hodnotenie
Informovanie a reklama
Hodnotenie projektu
Overenie výsledkov

Školiaci projekt je určený pre tých ľudí ktorí pracujú v rôznych (národnej, regionálnej, miestnej) územných sférach, ktorých ciele zahŕňajú ciele tvorby projektu v oblasti odbornej výchovy a miestneho rozvoja.

Profesionálne odbornosti týchto osôb sú komplexné, pretože schopnosť programovať školiace činnosti vyžaduje odbornosti a znalosti na miestnej úrovni. Potrebujú odbornosť a

schopnosť rozumieť územiu z hľadiska miestneho rozvoja, aby posilnili najhlbšie zakorenené a najviditeľnejšie podnikateľské procesy a pracovali na tvorbe potenciálnych procesov.

Celý proces rozvíja tri hlavné typy schopností:

- Schopnosť brániť miestne a regionálne územie a spoločenské vzťahy prítomné v tej oblasti z národného hľadiska a hľadiska EÚ.
- Schopnosť riadiť procesy školiaceho systému podľa európskeho hľadiska.
- Schopnosť organizovať rôzne fázy obsiahnuté v plánovaní školiacich činností a politiky práce na danom území.

Ciele základného školenia slúžia upevneniu troch vyššie spomenutých schopností, prenášaním vedomostí, čo sa môže organizovať v šiestich oblastiach:

1. Ekonomika
2. Organizácia rôznych európskych systémov odbornej výchovy
3. Sociálno-ekonomické rozvojové politiky Európskej únie, pričom sa osobitná pozornosť venuje malým a stredne veľkým podnikom a miestnemu rozvoju
4. Sociálno-ekonomické rozvojové politiky a rola odbornej výchovy, pričom sa osobitná pozornosť venuje malým a stredne veľkým podnikom a miestnemu rozvoju
5. Nástroje činnosti (plány, hlavné línie, smernice...) pre miestne rozvojové politiky
6. Plánovanie a riadenie školiacich činností v miestnom rozvoji.

3.4 Určenie stratégie a cieľov

Uvažovanie o spôsoboch určenia stratégie efektívneho rozvoja je spojené s rolou činiteľov prítomných na danom území a s prínosom, ktorým môže každý z nich prispieť k dosiahnutiu očakávaných výsledkov pomocou správneho využitia a väčšieho rozvinutia miestnych dostupných zdrojov.

Skúsenosť z činností vykonaných v minulosti viac-menej organickým spôsobom na územnej úrovni (počnúc činnosťami vo sfére predchádzajúcich programovacích činností financovaných Spoločenstvom, a tiež implementácia iniciatív a programov vyplývajúcich z možností priamo poskytovaných na úrovni Spoločenstva, ako sú Leader, Recite, atď., ako aj niektoré nedávne aplikácie spojené s dohodnutými plánovacími nástrojmi), je osobitne užitočná v zdôraznení parametrov/kritických bodov určitej stratégie, ktoré hrajú rozhodujúcu úlohu v podporovaní miestneho rozvoja.

Ako prvý by sme mali zdôrazniť hlavný význam určenia jasných cieľov, aby sa dali okamžite a jednomyselne pochopiť nielen tými, ktorí pomáhali navrhnuť plán rozvoja, ale celým miestnym spoločenstvom. Tento aspekt pomôže tiež urobiť jasným a transparentným prínos každej činnosti k dosiahnutiu deklarovovaných a merateľných cieľov. Mal by tiež umožniť hodnotenia, ktoré sa vykonajú počas programu a na jeho konci, o čiastočnom alebo úplnom dosiahnutí výsledkov a ich kvality nielen krátkodobo, ale aj strednodobo a dlhodobo čo sa týka definície stratégie miestneho rozvoja. Rozptyl činností a slabá finalizácia v porovnaní s miestnymi potrebami sú niektoré z hlavných faktorov, ktoré viedli v minulosti k neuspokojivým výsledkom z hľadiska strednodobých a dlhodobých účinkov. Systém CNA je organizovaný a rozšírený po celom národnom území a je teda schopný zostaviť politiky zasahovania na základe dôkladných znalostí miestnych problémov.

V nedávnej definícii Plánu rozvoja pre južné Taliansko (PSM), v kontexte programu pre Taliansko na obdobie 2000-2006, sa napríklad stalo osobitne dôležitým určiť ciele ktoré sa majú sledovať, vytvoriť organizáciu cieľov v hierarchickej stupnici, schopnej:

na jednej strane zabezpečiť, že ciele budú v zhode a že medzi nimi budú existovať väzby príčinnosti, a na druhej strane po celý čas posudzovať efektívnosť vykonávaných činností.

Systém cieľov bol zostavený na troch úrovniach zhora nadol, definovaných nasledovne:

- globálny cieľ, určený v rámci každej stratégie zasahovania a korešpondujúci s hlavným cieľom, ktorý by sa mal plniť pomocou systému štruktúrovaného zasahovania.

- špecifický cieľ, určený v rámci sektora a založený na úvahe, že aby sa plnil globálny cieľ, je potrebné zasiahnuť v niekoľkých špecifických sektoroch činnosti (napríklad v stratégii na pozdvihnutie prírodných zdrojov sú rôzne sektory identifikované ako voda, odpad, ochrana pôdy a územia, výroba energie, zatiaľ čo v stratégii pre systémy miestneho rozvoja sektory zodpovedajú tradičným sektorom hospodárskej činnosti, ako sú priemysel, poľnohospodárstvo, obchod a turizmus)
- operačný cieľ, identifikovaný ako jedno opatrenie, ktoré zahŕňa smery činnosti pre každý sektor.

Systémy takto definované vyžadujú, aby operačný cieľ uviedol pevné a kvantifikovateľné spojenie so špecifickým cieľom, identifikovaným a prijatým, pretože to pomáha prispieť k dosiahnutiu globálneho cieľa.

Globálne ciele majú strategickú a plánovaciu hodnotu, keďže sú prístupom zhora nadol, pomocou ktorého sa identifikovaná stratégia stáva operačným programom, a tiež prístupom zdola nahor, pomocou ktorého sa mnoho impulzov sektorových politík sústreďuje na dosiahnutie cieľa celkového rastu.

Vytváranie hierarchií medzi rôznymi úrovňami cieľov zaisťuje úzke a efektívne spojenie medzi jednotlivými činnosťami vykonávanými na mikroekonomickej úrovni a má tendenciu zaistiť pozitívny a priamy vplyv na makroekonomické ciele na globálnej a všeobecnej úrovni.

Nasledujú príklady globálnych cieľov, ktoré prispievajú k určeniu stratégie zasahovania na miestnej úrovni:

- podporiť rast, vytvoriť nové možnosti trvalého rozvoja, chrániť potenciál dlhodobého rozvoja a zlepšiť kvalitu života jednotlivcov poskytnutím väčšieho prístupu k prírodným zdrojom;
- podporiť rast a vytvoriť nové možnosti rozvoja rozšírením dotácie, dostupnosti a kvality ľudských zdrojov; znížiť úroveň nezamestnanosti, zvýšiť podiel trhu práce a uvedenie neformálnej práce pomocou v procese znovuzískania dôvery v spoločnosti a zníženia spoločenského vylúčenia;
- podporiť rast, vytvoriť nové podnikateľské možnosti, zlepšiť kvalitu života jednotlivcov a dôveru v spoločnosti zlepšením, ochranou a poskytnutím väčšieho prístupu ku kultúrnym zdrojom;
- podporiť rast vytvorením vhodných ekonomických podmienok pre rozvoj podnikania, zvýšením konkurencieschopnosti, produktivity, sociálnej spolupráce a súdržnosti na miestnej úrovni; presadzovať vytvorenie nových podnikateľských iniciatív;
- podporiť rast vytvorením ekonomických, administratívnych a sociálnych podmienok vhodných pre rozvoj podnikania a vytvorením nových iniciatív v mestských a veľkomestských oblastiach, hlavne služieb osobám a podnikom, zvýšením konkurencieschopnosti a štrukturálnej produktivity územného hospodárskeho systému; bojovať proti sociálnemu vylúčeniu a presadzovať procesy znovuzískania sociálnej dôvery;
- umožniť rast vytvorením vhodných podmienok pre rozvoj podnikania a vytvorením nových iniciatív; zvýšiť konkurencieschopnosť a štrukturálnu produktivitu územného hospodárskeho systému; presadzovať procesy znovuzískania sociálnej dôvery.

Tento súbor cieľov prispieva k určeniu stratégie pre rozvoj územia, ktorá zlepšuje miestne zdroje (pracovné, prírodné a kultúrne zdroje), zároveň vytvára podmienky na to, aby bolo toto zlepšenie prospešné pre súkromné podniky, a tiež aby vytváralo environmentálne podmienky na to, aby sa tieto možnosti čo najlepšie využili, aj prilákaním vonkajších zdrojov a investícií (hmotné aktíva).

Globálny cieľ rastu a zvýšenia úrovni zamestnanosti na danom území sa môže dosiahnuť prostredníctvom špecifických cieľov/činností, ktoré majú za cieľ:

- podporovanie existujúcej výrobnjej činnosti, posilnenie rozvoja prostredníctvom inovácie a prispôbenia meniacemu sa národnému a medzinárodnému scenáru;
- zvýšenie a posilnenie procesu exportovania a internacionalizácie podnikov;

- podporovanie širšej výrobnjej diverzifikácie v prospech zvyšujúcej sa špecializácie v produkciách s väčšou intenzitou znalostí (informačné technológie, mikroelektronika, biotechnológie, atď.);
- umožnenie začatia nových aktivít a podnikov;
- posilnenie základných infraštruktúr a služieb podnikom;
- zvýšenie ľudského kapitálu v zamestnaní a v hľadaní zamestnania;
- posilnenie právnych a bezpečnostných podmienok na podporu správnej organizácie občianskeho a hospodárskeho života.

Ako vidno, špecifické ciele/činnosti, ktoré sa môžu vykonávať za účelom dosiahnutia globálneho cieľa, sa týkajú hlavne dvoch hlavných typológií, ktoré tvoria politiku miestneho rozvoja:

zasahovanie do výrobných faktorov podporovaním úrovne konkurencieschopnosti podnikov a systémov podnikov z hľadiska stálych a hlbokých zmien na trhoch (politiky podpory), a tiež pomocou prekážok a dodatočných nákladov, ktorým musia podniky čeliť sledujúc špecifické určenie v menej rozvinutých oblastiach v Taliansku (kompenzačné politiky);

zasahovanie do hospodárskeho a sociálneho prostredia, aby sa znížili vonkajšie záporné úspory (infraštruktúry a služby, umiestnenie, životné prostredie, verejná správa, výskum a inovácia, atď.), ktoré ťažko doliehajú na menšie podniky, presadzovaním rozvoja exogénnych činností a zároveň ich zatraktívňovaním vonkajším investorom (kontextové politiky).

Podľa PSM (Plán rozvoja pre južné Taliansko) napríklad globálny cieľ, z ktorého pochádza identifikačná kaskáda špecifických a operačných cieľov a súvisiacich činností (podľa schémy priority – sektory – smery činností – opatrenia), ktoré sa majú vykonávať v období 2000-2006, bol určený nasledovne: "významne znížiť hospodársku a sociálnu zaostalosť južného Talianska trvalým spôsobom, zvýšením dlhodobej konkurencieschopnosti, vytvorením podmienok plného a voľného prístupu k zamestnanosti, a tiež ochranou a zlepšením environmentálnych hodnôt a rovnakých možností".

Stratégia definovania je však oveľa efektívnejšia, ak:

- a) sa sleduje presný model, schopný poskytnúť definíciu súhlasných globálnych, špecifických a operačných cieľov, ale ktorý by mal byť predovšetkým konkrétne dosiahnuteľný;
- b) je urobená na základe starostlivej analýzy potrieb a požiadaviek územia.

Pri príprave programov miestneho rozvoja je potrebné začať od určitých základných princípov, ktoré pochádzajú priamo z pokusov uskutočnených na národnej úrovni a hlavne na úrovni Spoločenstva, vďaka početným a štruktúrovaným skúsenostiam získaným pri príprave programov na podporu rozvoja v rôznych európskych krajinách. Tieto sú:

koncentrovať určené ciele a smery činnosti, aby sa predišlo rozptýleniu a koexistencii operačných programov, ktoré sa často prekrývajú, a výsledkom čoho je oslabenie a mrhanie dostupnými finančnými prostriedkami, zníženie reálneho vplyvu na jednotlivé činnosti. Koncentrácia tiež znamená získanie skúseností a účasť niekoľkých činiteľov na územnej a mimoúzemnej úrovni za účelom zamerania sa na malý počet cieľov a činností, a teda na zvýšenie šancí zainteresovania viacerých diskutujúcich partnerov a organizácií, aby sa plne využila výmena skúseností, znalostí a zdrojov;

integrovat' ciele a činnosti presadzovaním koordinovaného a jednotného prístupu k rôznym parametrom, podľa ktorých sa plánuje zasahovať. Integrácia sa môže týkať územného rozmeru činností, aby sa koncentrovalo a spojilo niekoľko činností zahŕňajúcich ten istý územný kontext, alebo rôznych typov činností v prospech určitého výrobného systému. Spomedzi mnohých činností, ktoré sa môžu presadzovať, integrácia umožňuje, aby boli čo možno najlepšie pripravené čo sa týka najhlbšie pociťovaných potrieb, a zároveň stanoviť rebríček priorít podľa účinkov na rôzne predtým definované ciele;

decentralizácia a jasné vymedzenie zodpovedností implementácie, ako kľúčový prvok pre riadenie koncentrácie a integrácie, ako priame vyjadrenie aplikácie princípu podriadenosti, ako

nástroj na zaistenie podmienok väčšej efektívnosti pre činnosti s vysokou územnou špecifickosťou činnosti, ako faktor ďalšej zainteresovanosti a zodpovednosti vo vzťahu k výsledkom a zdrojom, ktoré budú využívané väčším rozsahom skupín prítomných na danom území;

možnosť kontroly výsledkov podľa fázy hodnotenia alebo zlepšenia činností implementácie počas programu, a tiež konečné hodnotenie toho, čo sa dosiahlo a ako to zodpovedá očakávaným výsledkom. Možnosť kontroly zahŕňa systematické aplikovanie finančného, fyzického a procedurálneho monitorovania projektu, ako základného nástroja na zabezpečenie stáleho spojenia medzi prognostickou a plánovacou fázou, a fázou implementácie a dosiahnutia výsledkov dovtedy získaných;

vymedzenie dôb implementácie cieľov a rôznych činností, nevyhnutné pre vymedzenie časového rámca, v rámci ktorého sa musí celá činnosť vykonať. Plánovanie časovania činností je rovnako dôležité ako finančné plánovanie, a stáva sa teda rozhodujúcim faktorom podpory počas riadiacej a implementačnej fázy činností.

Tieto aspekty sú podstatné pre úplné dosiahnutie cieľov, čo sa musí brať od úvahy od počiatočnej fázy plánovania stratégie a operačných činností.

3.5 Územná analýza ako základ pre plánovanie

Identifikácii stratégie rozvoja na miestnej úrovni musí predchádzať a aj musí byť vykonaná na základe starostlivej analýzy charakteristík a potrieb územia, ktorá berie do úvahy hodnotenie vnútorných silných a slabých stránok, ako aj možnosti a hrozby vyplývajúce z vývoja vonkajšieho scenára (takzvaná "SWOT analýza").

Cieľom analýzy je zdôrazniť špecifický charakter územia vzhľadom na skúmané parametre (ako je napríklad výrobný systém, environmentálne a kultúrne zdroje, infraštruktúra, územné systémy ako celok, atď.), a súčasne určiť kritické parametre, podľa ktorých treba zasiahnuť najprv, pretože hrajú rozhodujúcu úlohu v spoločensko-ekonomickom rozvoji špecifického územného kontextu. Analýza dopytu na strane činiteľov, ktorí budú následne konečnými prijímateľmi alebo užívateľmi činnosti sa nemôže odkladať až do doby po definovaní stratégií a všeobecných cieľov, ako sa to často stáva, ani sa nemôžu ukázať výsledky predtým vykonaných analýz, ktoré nie sú spojené s územným kontextom a boli vykonané v dobách veľmi odlišných od skúmaného obdobia. Dokonca aj použitie rôznych metód a nástrojov (štatistické prieskumy, rozhovory so zvláštnymi svedkami, fóra občanov, zhromažďovanie existujúcich dokumentov, zainteresovanie podnikateľských združení, atď.), plánovanie činností vo sfére školiacich činností, priemyselného rozvoja, podpory inovácií, atď., musí začať starostlivou analýzou súčasných potrieb, prípravou na fázu, v ktorej sa priority priradia jednotlivým činnostiam ktoré sa majú vykonať, a definuje sa stratégia /úloha, ktorá sa má sledovať. Určenie priorít je ešte dôležitejšie, keďže umožňuje výber stratégie na základe príslušného územného kontextu, v ktorom sa pôsobí. Robí sa na základe rôznych parametrov, z ktorých najčastejšie používané sú:

- a) účinky každého typu potrieb vo vzťahu k celkovému rozvoju územia;
- b) dostupné finančné zdroje s následnou potrebou maximalizovania výsledkov, ktoré sa dajú dosiahnuť;
- c) mnoho dôsledkov zvládnutia činností na organizačnej a riadiacej úrovni;
- d) vzájomné vzťahy, ktoré môžu byť spojené so zainteresovaním vonkajších zdrojov/činiteľov, ktoré môžu prispieť k tomu, že celková implementácia opatrení bude zložitejšia alebo naopak hladšia;
- e) rôzne predpokladané doby implementácie na vykonávanie činností a dosiahnutie cieľov

Prípravná činnosť analyzovania súčasných potrieb a výberu oblastí v ktorých sa bude zasahovať je potrebná, aby sa získala predstava rozvoja a cieľov, ktoré treba sledovať. Toto sa zároveň javí ako základná podmienka celkového úspechu činností, ako aj organizácie nástrojov a iniciatív, ktoré sú silne orientované na dosiahnutie želaných výsledkov.

Dosiahnuté výsledky sú často značne neuspokojivé z hľadiska konkrétnych výsledkov, ani nie tak kvôli možným nedostatkom v implementačnej fáze činností plánovaných na operačnej

úrovni, ale skôr kvôli slabému súladu medzi typmi plánovaného zasahovania a charakteristikami javu, pre ktorý je činnosť určená s cieľom podporovania rozvoja.

Ak je analýza potrieb a základných charakteristík príslušného územného kontextu neúplná alebo úplne nedostačujúca, bude extrémne ťažké určiť stratégiu a príslušné operačné programy, čo ohrozí celkovú efektívnosť činností, ktoré sa vykonajú.

Efektívne plánovanie činností vyžaduje predovšetkým schopnosť neustáleho monitorovania vývinu územia a spoločensko-ekonomických systémov v rámci neho, aby sa podporil nepretržitý vývoj špecifických a operačných cieľov, a tiež implementovaných nástrojov a činností.

Nedávnejšie skúsenosti bohužiaľ potvrdzujú, a to dokonca aj vo verejných inštitúciách požiadovaných o plánovanie politík miestneho rozvoja, nedostatočné znalosti o území zo sociálneho, ekonomického a výrobného hľadiska a tiež o trhu práce, a potrebách v sektore školstva.

Vzniká teda potreba zdôraznenia hlavnej úlohy znalostí miestnych pomerov ako nevyhnutného predpokladu správnej plánovacej fázy a dosiahnutia ďalekosiahlejšieho účinku z hľadiska rozvoja a príjmu a rastu zamestnanosti.

3.6 Verejní a súkromní činitelia v miestnom rozvoji

Škála zaangažovaných činiteľov je jedným z kľúčov k úspechu plánu miestneho rozvoja. Niektoré národné skúsenosti (ako napríklad tie, ktoré sa dosiahli podľa plánu Spoločenstva Leader prostredníctvom GAL) a európske skúsenosti predovšetkým v súvislosti s Francúzskom, Nemeckom, Veľkou Britániou potvrdzujú, že správne fungujúce partnerstvo, ktoré zastupuje verejných a súkromných činiteľov pracujúcich na miestnej úrovni, značne uľahčilo implementáciu činností a pomohlo znásobiť pozitívne účinky v rámci daného územia.

Nie je náhodou, že jednou zo základných požiadaviek fázy Nové plánovanie, začatej na národnej úrovni Plánom rozvoja pre južné Taliansko (PSM) a na miestnej úrovni v rôznych regionálnych plánovacích dokumentoch (regionálny POR), spolu s ďalšími aspektami spomenutými v odstavci o "metóde", je partnerstvo a spoločná činnosť, ktorá začína v štádiu plánovania, keď sa určí stratégia/cieľ, ktorý treba sledovať.

Vytvorenie a nepretržité prispievanie do siete partnerstva na miestnej úrovni samozrejme trvá nejaký čas a vyžaduje mobilizáciu, informovanosť a informačné kampane. Toto je o to dôležitejšie, čím väčšie sú tomto smere prekážky, tradične sa vyskytujúce v južných oblastiach krajiny ako výsledok slabej tendencie využívať nástroje partnerstva (mnohostranná spoločná činnosť) radšej než dvojstranné spoločné činnosti, využívané priamo vo verejných inštitúciách, ktoré poskytujú prostriedky.

Vytvorenie miestnej siete najreprezentatívnejších inštitúcií (odborníci, podnikatelia, miestne inštitúcie, podnikateľské združenia, inštitucionálni zástupcovia, kultúrne a environmentálne združenia, atď.) však poskytuje veľa výhod, ktoré rozhodne prevážia súčasné ťažkosti:

- jednoduché určenie stratégie a plánovanie zdieľaných cieľov/činností z hľadiska plánovania aj z hľadiska záväzkov a zodpovedností;
- sledovanie maximálnych úrovní transparentnosti v rozhodovacom procese;
- podporovanie maximálnej zaangažovanosti obyvateľstva ovplyvneného jednotlivými činnosťami;
- zdôraznenie výsledkov a násobiacich účinkov súhlasných s metódou a zvolenými cieľmi;
- úspešné vykonanie tých kultúrnych zmien, ktoré sa často ukážu ako najrozhodujúcejšie pri dosahovaní výsledkov a ktoré sa dajú ľahšie dosiahnuť vďaka väčšej zaangažovanosti a mobilizácii miestneho spoločenstva;
- mobilizovanie väčšieho množstva finančných zdrojov než sú čiastky k dispozícii pre jednotlivé činnosti, zvlášť čo sa týka spolupráce medzi verejnými a súkromnými sektormi a implementácie jednotlivých činností týkajúcich sa financovania projektu;
- zvýšenie a ďalšie kvalifikovanie plánovacej schopnosti spojené s prípravou plánu rozvoja a s identifikáciou ďalších návrhov na podporu prostredníctvom ďalších a dodatočných možností.

Okrem toho by sa mal vo vzťahu k vyššie spomenutým výhodám zdôrazniť hlavný úžitok spoločnej činnosti a aktivity partnerstva, spolu so schopnosťou zvýšenia konkurencieschopnosti územného systému ako celku, povzbudenie inštitúcií a skupín aby spojili svoje sily, a teda reorganizovanie územného systému ako siete, ktorá je schopná spojenia s ďalšími sieťami v oblasti distribúcie, logistiky, výskumu a inovácie, financií, atď.

Ak sa konkurencia medzi územnými systémami stane jedným z kľúčových faktorov nových modelov globálnej konkurencieschopnosti, jednou z hlavných potrieb podpory konkurencieschopnosti územia na národnej a medzinárodnej úrovni bude kvalita zaangažovanosti miestnych činiteľov.

Vlastne sa zdá, že podpora miestneho rozvoja je predovšetkým problémom vzťahov medzi činiteľmi a spolupráce sietí schopných robiť a prilákať investície, obchody a zamestnanosť.

V súčasnosti je pre mnoho regiónov voľba spoločnej činnosti a partnerstva rozhodujúcou možnosťou urýchlenia procesov prispôsobenia miestnych činiteľov novým výzvam a zodpovednostiam spojeným so súčasným inštitucionálnym a hospodárskym rozvojom, hoci im môže chýbať spoločná tradícia v tomto smere.

Hlavnou výzvou pre južné regióny Talianska je zmena z fázy len reprezentujúcej záujmy na novú a obťažnejšiu fázu, v ktorej sa robia návrhy a prijímajú zodpovednosti čo sa týka robenia výberov, čo často zahŕňa riadenie samotných činností. Je to zároveň jedna z najvýznamnejších podmienok zvrátenia súčasného trendu a zvýšenia rozvoja a úrovni zamestnanosti. V novom predpokladanom scenári zaujala CNA nové postavenie, ktoré nie je obmedzené na jednoduchú reprezentáciu záujmov alebo poskytovanie služieb, ale vystupuje ako inštitúcia, ktorá určuje a rozvíja politiky zasahovania.

Vytváranie PSM a príslušných regionálnych POR (regionálne operačné plány) sa uskutočňuje od prípravnej fázy, v ktorej boli metódy určené a sledované počas rôznych plánovacích fáz, cez vytvorenie inštitucionálneho a spoločensko-ekonomického partnerstva, ktoré silne reprezentuje miestne situácie, a zároveň je "operačné" čo sa týka schopnosti navrhovania hypotéz pre stratégiu, ciele a činnosti, ktoré si želá podporovať (preto neposkytuje len informácie ako v minulosti).

Nové plánovanie na využitie finančných prostriedkov Spoločenstva na obdobie 2000-2006 má za cieľ presadzovanie čo najširšej a najúplnejšej zaangažovanosti sociálnych partnerov vo všetkých regiónoch Mezzogiorna (t.j. juhu Talianska) ako inovačnej a trvalej pracovnej metódy, po príprave plánovacích dokumentov pre každú fázu, od prezentácie programov po prípravu kritérií výberu a spôsobu uvedenia projektu – od financovania po kontrolu a hodnotenie činností. CNA zaujíma aktívnu rolu v navrhovaní programových dokumentov na národnej aj miestnej úrovni.

Dohody medzi ústrednými a regionálnymi správami a miestnymi samosprávami sa stávajú základom pre to, aby decentralizácia rozhodovania účinne viedla k spoločným činnostiam, a teda vytvárajú podmienky potrebné pre účinnejší a priamejší kontakt s potrebami a požiadavkami územia.

V uskutočňovaní Smernice Spoločenstva a prostredníctvom operačnej a zodpovednej účasti v strategickom rozhodovaní umožňuje zase činnosť hospodárskeho a sociálneho partnerstva výber cieľov na základe lepšej znalosti a reprezentácie potrieb a možností vyjadrených spoločnosťou a výrobným systémom, a lepšie zabezpečenie a kontrolu toho, že každá činnosť v pláne rozvoja účinne prispeje ku všeobecnému cieľu. V tomto zmysle hrá rozhodujúcu úlohu CNA a ďalšie organizácie.

3.7 Rola partnerstva v rozhodovacom procese o verejných výdavkoch.

Na základe pozorovania, že kultúra spoločnej činnosti a partnerstva nie je budovaná jednoducho proklamáciou, hlavne v oblastiach tradične nezvyknutých na takéto postupy, ale vyžaduje hlboké zmeny, predovšetkým kultúrne zmeny, týkajúce sa napríklad zmeny tradičných spôsobov reprezentovania záujmov a požiadaviek združení a skupín, hrajú miestne samosprávy osobitne dôležitú rolu ako hlavný urýchľovací faktor v tomto rozvoji, založenom na neustálom styku s ďalšími územnými inštitúciami, ktoré si ešte nie sú plne vedomé dôležitosť partnerstva v podporovaní miestneho rozvoja.

Fáza diskusie, ktorá začala v rôznych regiónoch južného Talianska keď sa pripravoval POR, zdôraznila potrebu toho, aby miestne inštitúcie pôsobili ako koordinátori alebo "sprostredkovatelia" v počiatočnej fáze implementácie mechanizmov spoločnej činnosti a partnerstva, počnúc definíciou organizačných modelov a modelov operačnej zodpovednosti, ktoré umožnia dosiahnutie želaných výsledkov.

Osobitne v počiatočnej fáze navrhovania a upevňovania mechanizmov spoločnej činnosti sa nemôže verejná inštitúcia obmedziť na pôsobenie ako člen partnerstva, ale musí jasne a s rozhodnosťou prebrať úplnú zodpovednosť za aktiváciu pracovných skupín pre spoločnú činnosť, aspoň dovtedy, kým sa neupevnia organizačné a procedurálne metódy, a predovšetkým rozšírenie praktík a správania medzi účastníkmi, a nevytvoria nezávislý a skutočne kolektívny model spojenej činnosti na strane všetkých účastníkov.

Okrem toho treba zdôrazniť, že neexistuje len jediný model partnerstva. Rôzne situácie zodpovedajú rôznym modelom. Predsa však, niektoré charakteristiky, ktoré sú rovnaké pre veľký počet situácií, môžu prispieť k vytvoreniu nových partnerstiev alebo k vývinu tých, ktoré už existujú.

Pre partnerstvá je charakteristická spoločná činnosť, teda činnosť založená na vzájomnej závislosti medzi niekoľkými činiteľmi. Je to dôležitý prostriedok ovplyvnenia rôznych činiteľov, aby sa zaangažovali v procese rozvoja zamestnanosti. V tomto osobitom prípade sú viacsektorové partnerstvá, ktoré vyžadujú spoluprácu verejných a súkromných sektorov a združení, často považované za normu v rámci integrovaného územného rozvoja. Pri príprave partnerstva alebo paktu sa však predsa musia zväžiť konkrétne možnosti, že potenciálni partneri budú zaujatí, hlavne čo sa týka ich vôle alebo schopnosti investovať prostriedky alebo robiť kolegiálne rozhodnutia alebo dohody partnerstva.

Nevyhnutnou podmienkou jeho úspechu je však vytvorenie a udržiavanie úzkych vzťahov so všetkými partnermi.

Po posúdení všetkých okolností závisí úspech aj od toho, či tu existuje vzájomná výhodnosť a pridaná hodnota pre každého partnera. Cieľom partnerstva je vlastne uskutočnenie projektov, ktoré by žiaden z partnerov nedokázal žiadnym spôsobom uskutočniť individuálne. Bude teda potrebné spraviť odhad očakávaných prínosov od každého partnera, najmä z hľadiska času a prostriedkov. Ako prvé sa musia ohodnotiť merateľné výsledky dosiahnuté partnerstvom a vplyv jeho činností na územie: partneri sa zaviazujú dosiahnuť spoločný cieľ v rámci dohodnutého časového obdobia.

Existuje široká škála partnerstiev. Na jednej strane existujú také, ktoré pôsobia ako fóra, rokovacie platformy, ktoré slúžia ako miesta na diskusiu medzi ľuďmi a organizáciami a ktoré uľahčujú koordináciu a spoluprácu. Diskusie sú často neformálne alebo otvorené, alebo majú oficiálne stanovky a pokúšajú sa definovať spoločné ciele a vytvoriť strategický rámec.

Na druhej strane existujú partnerstvá, ktoré majú vhodnú výkonnú funkciu, s personálom, finančnými zdrojmi a účinnými rozhodovacími orgánmi. S týmto typom organizácie je možné vykonanie činností priamo alebo riadenie programu alebo projektu. Partnerstvá často získajú samostatný právny status, so svojimi vlastnými stanovami a dobre definovanými pravidlami.

Medzi týmito dvoma extrémami existujú ďalšie možnosti. Môžu tu byť zložitejšie štruktúry, obsahujúce partnerstvo medzi partnerstvami. Tento vývoj sa stal potrebným preto, aby sa predišlo prekrývaniu a opakovaniam, a aby sa zabezpečila komplementárnosť činností v strategickom rámci.

V ideálnom prípade by sa partnerstvo malo pokúsiť využiť kvalifikácie, zdroje a skúsenosti každého partnera k jeho najväčšiemu prospechu. Partnerstvá a pakty musia mať pevnú, ale flexibilnú štruktúru. Flexibilita sa vyžaduje kvôli reagovaniu na vývoj miestnych potrieb. Z tohto dôvodu by sa mala osobitná pozornosť venovať fungovaniu a posilňovaniu rozhodovacích procesov partnerstva po celý čas jeho existencie.

Existuje cyklus činností, ktoré sú spoločné pre všetky partnerstvá. Cyklus zahŕňa rôzne úlohy, ako je identifikácia miestnych potrieb, definícia a rozvoj projektu, implementácia akčného plánu a špecifických projektov, monitoring a hodnotenie.

Implementácia akčného plánu a jednotlivých projektov vyvolá komplexný rad činností: finančné riadenie, rekurz technickej odbornosti a riadiacich schopností na riadenie projektov, vytváranie sietí a spolupráca pri komplementárnych činnostiach. Niektoré z týchto činností sa

vykonávajú individuálne partnermi, alebo ďalšími činiteľmi špecializovanými na školenie, obchodnú konzultáciu, atď. Ďalšie činnosti sú zoskupené a realizované agentúrami poskytujúcimi viac druhov služieb, vrátane samotného partnerstva, ak má potrebné prostriedky a kvalifikácie na vykonanie danej práce. V každom prípade hrá partnerstvo kľúčovú úlohu v akčnom pláne, hlavne čo sa týka finančného riadenia.

Normálne hrá partnerstvo dôležitú úlohu aj v monitoringu a globálnom hodnotení akčného plánu. Potrebné je prijatie všeobecného a spoločného hľadiska, a jeho efektívnosť sa hodnotí skôr podľa dlhodobých účinkov vyvolaných po celom danom území, než podľa okamžitých výsledkov jeho činnosti.

Koncepcia a vytvorenie partnerstva preto vyžaduje organizovanie schopností a špecifickej kvalifikácie na strane rôznych činiteľov. Dokonca aj keď tieto iniciatívy sústredia dokopy širokú škálu kvalifikácií a skúseností, často je potrebné posilniť ich kolektívne schopnosti, napríklad poskytnutím školenia v riadení, sprostredkovateľstve alebo riešení konfliktov.

Často je pre partnerstvá prospešné byť otvorené vonkajším kontaktom: umožňuje im to rozvinúť vzťahy s ďalšími podobnými inštitúciami a vymieňať si skúsenosti. Keď sa vytvoria vzťahy s ďalšími organizáciami nepriamo zainteresovanými "nahor" a "nadol" od ich činností, ich dôveryhodnosť sa často posilní, predovšetkým keď sa jedná o ovplyvňovanie politík alebo realizáciu veľmi dôležitých programov.

Výhody vyplývajúce z partnerstva musia byť jasné všetkým stranám, vrátane tých, ktoré nie sú formálne zaangażované. Tieto výhody sa dostavia vo forme čistej pridanej hodnoty, ale musia mať aj hmotný dopad na dané územie. Úlohou partnerstva je monitorovať a posúdiť svoje vlastné výsledky na základe ambícií a cieľov, ktoré si stanovilo. Partnerstvo je tiež zodpovedné za ich prispôbenie s ohľadom na vyvíjajúcu sa vnútornú a vonkajšiu situáciu. Flexibilita je dlhodobým kľúčom k úspechu akéhokoľvek pracovného partnerstva.

Na záver, toto ukazuje, že dĺžka trvania partnerstva závisí od kombinácie faktorov. Najdôležitejšími sú nepochybne schopnosť dosiahnuť očakávané výsledky, prispôbivosť zmenám v prostredí, schopnosť získať rôzne zdroje príjmu, prístup k zdrojom, a predovšetkým udržanie podpory všetkých zainteresovaných strán.

3.8 Zlepšenie územných zdrojov

Existujú početné zdroje miestneho rozvoja, ktoré sú všetky rozhodujúce pre dosiahnutie konečného cieľa: tradičný majetok (nehmotný) z hľadiska ľudských, environmentálnych, prírodných a kultúrnych zdrojov; hmotný (miestny a iný) spojený s kapitálom potrebným na financovanie projektov a výrobných investícií, vysoko špecializované ľudské zdroje, podniky.

Hmotný a nehmotný majetok je preto časťou celkového fondu daného územia, ktorý má k dispozícii na zvýšenie štandardu konkurencieschopnosti a rozvoja.

Tradične povedané, južné oblasti krajiny nevenovali svoju pozornosť zlepšeniu nehmotného majetku s cieľom získania rozsiahlejšieho a kvalifikovanejšieho hmotného majetku.

Väčšina nehmotného majetku bola dlho považovaná skôr za slabosť než za veľkú možnosť pre plnší a trvalejší rozvoj územia.

Zlepšenie nehmotného majetku na environmentálnej a kultúrnej úrovni predpokladá neposudzovanie príslušných zdrojov výlučne z hľadiska infraštruktúrneho zasahovania. Naopak, mali by sa považovať za rozsiahly priestor pre tvorbu nových možností rozvoja, týkajúcich sa výrobných činností a služieb, rekvalifikácie a modernizácie územia, rozšírenia znalostí, odborností a kvalifikácií, a vytvárania nových a kvalifikovanejších pracovných miest.

Spomedzi hmotných majetkov sa zvláštna pozornosť venuje kapitálu, hlavne kapitálu schopnému zvýšiť tok verejných a súkromných prostriedkov.

Vzhľadom na krízu spôsobenú verejným deficitom a na definitívne ukončenie zvláštneho zasahovania, potreba nájdania a získania finančných zdrojov pre miestny rozvoj zvýšila potrebu inovačných finančných riešení, ktoré musia brať do úvahy aj všetky možnosti a nástroje existujúce na územnej úrovni a úrovni Spoločenstva (od nástrojov dohodnutého programovania, preskúmaných v kapitole nasledujúcej po kapitolách o štrukturálnych fondoch Spoločenstva, po takzvané "Boc" (operačný rozpočet ECSC), atď.

Fakt, že centrálna a decentralizovaná verejná inštitúcia nemôžu plne financovať veľké, infraštruktúrne investície, robí túto potrebu ešte zjavnejšou. Následne sa kladie väčší dôraz na priame zainteresovanie súkromnej iniciatívy do využitia financovania projektu aj v Taliansku. Tento nástroj umožňuje uviesť do súladu potreby územia aj z hľadiska kvality poskytovaných služieb a profitovania z investícií uskutočnených súkromnými činiteľmi.

Alternatívne finančné nástroje, o ktoré sa musia snažiť podporovatelia plánu miestneho rozvoja, sú založené na dvoch základných princípoch:

- poverenie podporovateľov zodpovednosťou za využitie zdrojov
- vytvorenie priameho vzťahu medzi dodávateľským orgánom a užívateľmi.

Skutočne, zdá sa, že súčasný scenár je poznačený postupným znižovaním štátnej zaangažovanosti vo verejných výdavkoch v dôsledku čiastočnej decentralizácie príjmu, čo spôsobuje nárast nezávislého financovania miestnych verejných orgánov.

Fakt, že miestna verejná správa nezadržiava kapitál ktorý sa dá priamo investovať, neovplyvňuje možnosti úspechu programu miestneho rozvoja, keďže úloha verejnej inštitúcie nezávisí výlučne od sprístupňovania finančných zdrojov. Naopak, navrhuje rastúcu úlohu v poskytovaní skúseností a mobilizácii zdrojov (nielen finančných), ktorých zainteresovanými činiteľmi sú podporovatelia, zúčastňujúci sa spoločnej činnosti a rozvoja územia, pre realizáciu plánovaných programov rozvoja.

Prostriedky, ktoré sa dajú získať prostredníctvom národných verejných príspevkov alebo príspevkov Spoločenstva, sa musia monitorovať miestnymi verejnými inštitúciami s plným uvedomovaním si faktu, že pôsobia ako základný prostriedok prilákania vonkajších zdrojov od súkromných jednotlivcov: preto sa finančná stratégia stáva pre tento cieľ rozhodujúcou, dávajúc prioritu ani nie tak aplikácii techník a nástrojov, ale skôr dôrazu na rentabilný vzťah. Toto platí pre všetky tie prípady, v ktorých poskytnutie určitých služieb/investícií súkromným jednotlivcom výmenou za podiel na ziskoch môže viesť k výrobným a infraštruktúrnym investíciám, ktoré sa inak nedajú uskutočniť.

Preto je potrebné, aby miestne orgány rozvinuli novú finančnú kultúru zameranú na zvýšenie dôležitosti spoločnej činnosti a partnerstva, aj za účelom získania verejných a súkromných prostriedkov na začatie vyššie spomenutých činností.

Prilákatie kapitálu a finančných zdrojov na dané územie je veľmi dôležité pre podporu miestneho rozvoja, ale zároveň sa zdá, že je to výsledok už konkurencieschopných úrovní rozvoja v porovnaní s ďalšími národnými a medzinárodnými oblasťami.

Rozvoj politik podporujúcich produktivitu a zvýšenie potenciálu zahraničných ekonomík (politiky pre špecifické kontexty) sú rozhodujúce pre zvýšenie schopnosti prilákania zahraničného kapitálu a investícií, často viac než iniciatívy a programy "územného marketingu".

Zároveň je podstatné použitie metód analyzovania investícií v miestnom rozvoji, schopných prispieť k určeniu skutočných úžitkov z investičných politik.

Okrem špecifických rozdielov sú metódy analyzovania investícií spoločne založené na nasledujúcich fázach:

- analýza územia a definícia plánu rozvoja (a príslušné infraštruktúrne zasahovanie)
- analýza ekonomického vplyvu plánovaných investícií na územnej úrovni
- analýza vplyvu nákladov, ktoré sa budú financovať, na rozpočet plánovacieho orgánu
- výber najvhodnejších finančných nástrojov pochádzajúcich z verejných a súkromných možností.

"Nové ciele politik miestneho rozvoja musia preto sledovať strategický cieľ prilákania a udržania hmotného majetku v danej oblasti (zvýšením svojej platnosti) stálym zlepšovaním nehmotného majetku v rámci zvýšenej miestnej vládnej zodpovednosti, prostredníctvom rozsiahlej decentralizácie a podriadenosti", ako je jasne definované v PSM.

Miestny rozvoj preto závisí od kombinácie a optimalizácie hmotného a nehmotného majetku, združenia zdrojov tradične prítomných na danom území s vonkajšími faktormi až po neustále hľadanie vhodnejších lokalít, a to nielen z finančného hľadiska.

Pozitívny proces rozvoja prostredníctvom "bohatého fondu nehmotného majetku, väčšieho prilákania hmotného majetku, ďalšieho rastu príjmu a úrovni zamestnanosti, ďalšej revalvácie existujúceho nehmotného majetku", kontrastuje s bludným kruhom nedostatočného rozvoja, kde negatívny fond nehmotného majetku končí ďalším odrádzaním toku hmotného majetku, tentoraz prvku ďalšieho zhoršovania typických územných zdrojov.

Existuje tu preto potreba nasmerovať plány miestneho rozvoja k plnšej kvalifikácii a oceneniu zdrojov existujúcich na danom území, s cieľom zvýšenia potenciálu prilákania hmotného majetku a zvýšenia jeho vplyvu na rozšírenie výrobnéj bázy a miestnej zamestnanosti.

3.9 Nástroje dohodnutého plánovania

Prvý strategický bod rozvoja menej rozvinutých oblastí, riadený ministerstvom financií, rozpočtu a hospodárskeho plánovania, sa týka podporovania miestnych systémov prostredníctvom spolupráce podnikov, miestnych orgánov, priemyselných a zamestnaneckých združení, bánk, nadácií, aby sa dosiahli dva ciele:

1. Získanie komplexných investícií vo sfére výroby, infraštruktúry a služieb
2. Dohodnutie dohôd – zamestnanosť, úver, dodávky – záruky podpory rozvoja.

Význam a potenciál tohto strategického plánu vyplýva z troch faktorov:

1. Ekonomický: upevnenie priemyselného know-how a služieb už existujúcich v špecifických oblastiach územia aj úspech priamych investícií, pochádzajúcich zvonka, vyžadujú nielen verejné prostriedky potrebné na prekonanie existujúcich negatívnych vonkajších faktorov (v sieťach služieb, bezpečnostných opatreniach, atď.), ale aj vysoký stupeň spolupráce s hospodárskymi, politickými a spoločenskými silami príslušných oblastí;
2. Inštitucionálny: silný podnet na oživenie miestnej vládnucej triedy môže vyplývať z nového volebného systému a priamych volieb starostov;
3. Spoločenský: dá sa pozorovať rast silnejšej štruktúry aktívnych, miestnych združení na ochranu kultúrnych, environmentálnych a občianskych záujmov v danej oblasti.

Implementácia strategického plánu týkajúceho sa miestnych systémov môže mať teraz k dispozícii tri nástroje pre dohodnuté plánovanie:

- programový kontrakt, určený na podporu priamych investícií, schopných stimulovať rozvoj v danom období;
- územný pakt a všeobecný kontrakt, určený na podporu spojených investícií, a dohoda medzi početnými miestnymi činiteľmi na posilnenie a aktivovanie miestnych výrobných systémov.

Dohodnuté plánovanie

Dohodnuté plánovanie je formou spoločnej činnosti a dohodnutým riadiacim princípom medzi verejnými činiteľmi na rôznych inštitucionálnych úrovniach a jedným alebo viacerými splnomocnenými verejnými činiteľmi a stranami zainteresovanými v implementácii stanovených opatrení. Tieto opatrenia musia zahŕňať rôzne zasahovania, dávajúc prioritu špecifickým cieľom rozvoja.

Realizuje sa prostredníctvom celej škály špecifických nástrojov, ktoré sa líšia podľa zúčastnených strán, sledovaných cieľov, inštitucionálnych úrovní riadenia a regulácie.

Programový kontrakt

Tento znamená kontrakt uzavretý medzi kompetentnou štátnou správou, veľkými podnikmi, konzorciami malých a stredne veľkých podnikov, a delegáciami priemyselných obvodov za účelom realizácie činností podliehajúcich dohodnutému plánovaniu.

Programový kontrakt je veľmi silný nástroj, prostredníctvom ktorého môže ústredná správa podporovať, prostredníctvom rozdeľovania kapitálu bez záruk, priame investovanie v oblastiach trpiacich depresiou veľkými podnikmi a konzorciami malých a stredne veľkých podnikov v priemyselných obvodoch.

Územný pakt

Spomedzi početných definícií, použitých pre územné pakty, by sa mali spomenúť nasledujúce:

Dohoda za účelom koordinácie implementácie medzi verejnými a súkromnými činiteľmi, na výber činností rôznych druhov, orientovaná na podporovanie miestneho rozvoja v oblastiach národného územia trpiacich depresiou, v súlade s cieľmi a politikami načrtnutými v projekte podpory Spoločenstvom, schválená EÚ (C(94) 1835 z 29.7.94) Komisiou;

Prostriedok zjednotenia špecifických záujmov v rámci politiky verejného prospechu a rozvoja územia, schopný zdôraznenia typických schopností. Musí pritiahnúť miestne talenty čo najlepším využitím schopností ľudí špecializovaných vo vedeckej a technickej inovácii;

Pakt presadzovaný miestnymi inštitúciami, sociálnymi partnermi, alebo ďalšími verejnými alebo súkromnými činiteľmi, týkajúci sa implementácie akčného plánu zameraného na podporovanie miestneho rozvoja;

Nástroj na vytvorenie koordinovaného radu výrobných alebo podporných intervencií, vrátane príslušných infraštruktúr, ktoré budú financované verejnými prostriedkami.

Oblasťný kontrakt

Tento znamená operačný nástroj, dohodnutý medzi správami, aj miestnymi správami, zástupcami odborov a zamestnávateľov, a ďalšími zaangažovanými činiteľmi, na vykonanie činností zameraných na urýchlenie rozvoja a vytváranie nových pracovných miest na obmedzených územiach v rámci oblastí trpiacich depresiou, určený predsedom vlády na návrh ministra rozpočtu a ministra pre hospodárske plánovanie a po vypočutí názoru kompetentných parlamentných komisií a komisií zodpovedných za oblasti priemyselného rozvoja a centrá industrializácie situované v oblastiach podľa cieľa 1 Smernice EHS č. 2052/88, ako aj industrializovaných oblastí, ktoré spĺňajú požiadavky rýchlejšej implementácie investícií v oblastiach vybavených technickým vybavením a súkromnými prostriedkami a prostriedkami pochádzajúcimi z regulovaného zasahovania.

Oba tieto nástroje sú určené na dosiahnutie koordinovanej činnosti skupinami miestnych činiteľov: pakt kladie dôraz na spojené investície do priemyslu a infraštruktúry; oblasťný kontrakt sa sústreďuje na dohody o zvláštnych podmienkach v zamestnanosti a úverových kontraktoch a v zárukách sociálneho zabezpečenia pre oblasti s vysokou nezamestnanosťou.

Dohoda o inštitucionálnom programe

Je to dohoda medzi ústrednou a regionálnou správou alebo s autonómnymi oblasťami, s ktorými tieto činitelia sľúbili spolupracovať na základe plánovaného skúmania dostupných finančných zdrojov, zaangažovaných činiteľov a potrebných správnych konaní, na realizáciu dlhodobého plánu pre činnosti vzájomného záujmu alebo funkčne spojených činností.

Vymedzuje dohodu medzi inštitucionálnymi činiteľmi na rôznych územných úrovniach, kompetentnými zasahovať v danom sektore, na definovanie záväzku spolupracovať prostredníctvom vzájomného financovania radu činností, funkčne spojených a obsiahnutých v dlhodobom pláne, hoci nie je všeobecne definovaný z hľadiska realizovateľnosti.

Dohoda o rámcovom programe

Je to dohoda s miestnymi inštitúciami a ďalšími verejnými a súkromnými činiteľmi, podporovaná ústrednou, regionálnou správou alebo správou autonómnej oblasti, na žiadosť dohody o inštitucionálnom programe o definovanie výkonného plánu pre činnosti vzájomného záujmu alebo funkčne spojené činnosti.

Predpoklady pre uvedenie dohodnutého plánovania

Sú to základné predpoklady pre implementáciu iniciatív rozvojových programov založených na nástrojoch dohodnutého plánovania; môžu sa zhrnúť nasledovne:

základná myšlienka: spoločensko-ekonomická analýza a výber prioritných bodov územného rozvoja;

podnikateľské schopnosti: systém podnikov schopný investovať do základných sektorov rozvoja;

spojené skupiny projektov: investičné projekty, ktoré sú navzájom spojené a sú v zhode s cieľmi rozvoja;

rýchla implementácia a obmedzené dimenzie: rýchle ukončenie prác a solídne investičné projekty, ktoré musia mať obmedzené ekonomické dimenzie;

miestna spoločná činnosť: vytvorenie diskusného centra, kde sa môžu hlavní činitelia miestneho rozvoja (miestne správy, zástupcovia odborov, podnikateľské združenia, úverové ústavy) dohodnúť na definovaní prioritných stratégií.

Hlavné problémy

Spomedzi hlavných problémov, ktoré často spomalujú (alebo dokonca zablokujú) proces spoločnej činnosti na pláne miestneho rozvoja sa môžu spomenúť nasledujúce:

konkurencia medzi miestnymi inštitúciami a spoločenskými silami

konkurencia medzi dôležitými a bezvýznamnými činiteľmi zástupcov spoločenských síl

sprostredkovanie medzi špecifickými záujmami strán v koordinácii paktu

politické rozdiely/lokálpatriotizmus

rôzne predpoklady a ciele území

rôzne výrobné štruktúry

rôzne ekonomické záujmy sociálnych partnerov

obťažnosť v dosiahnutí spoločnej činnosti medzi sociálnymi partnermi

Hlavní zaangažovaní činitelia

Všetky nástroje dohodnutého plánovania (programový kontrakt, územné pakty a oblastné kontrakty) vyžadujú určitých činiteľov pre spoločnú činnosť na cieľoch rozvoja pre dané územie, udržiavanie výrobných zručností a zvláštnych kvalít.

Kategórie takzvaných zaangažovaných spoločenských síl sú nasledujúce:

- Obecné správy a miestne verejné orgány
- Podnikateľské a profesionálne združenia
- Odbory
- Úverové a finančné inštitúcie: partnerstvo, ktoré sa dohodne na strategických bodoch rozvoja územia a definuje ich, je založené na týchto činiteľoch, ktorí hrajú v rozvoji kľúčovú úlohu.

KAPITOLA 4 PLÁNOVANIE V TALIANSKU 2000-2006

Nové hospodárske plánovanie pre použitie prostriedkov Spoločenstva v Taliansku v rokoch 2000-2006 sa konalo v súlade s tým, čo bolo opísané v predchádzajúcich kapitolách. Bolo uvedené Oddelením rozvoja a politik súdržnosti ministerstva financií v Catanii v decembri 1998. Už pri tej príležitosti boli uvedené prvé hlavné línie, uvádzajúce všeobecný plán. Za týmto účelom bol vytvorený systém národných a regionálnych sektorových pracovných skupín, aby definovali momentálne vzťahy. Činnosť týchto pracovných skupín pre národnú a regionálnu spoločnú činnosť bola riadená Národným výborom. Táto činnosť umožnila stálu výmenu informácií o hlavných problémoch a umožnila jednotnejší prístup.

Systém sektorových pracovných skupín umožnil realizáciu plne spojenej činnosti medzi rôznymi úrovňami riadenia zaangažovaného do činnosti štrukturálnych fondov a umožnil získanie informácií, hlavných línií a požiadaviek sociálnych partnerov a združení brániacich environmentálne záujmy, rovnaké možnosti a tretí sektor. Navyše, kvôli zaisteniu správneho plánovania bolo vytvorené stále ústredie s účasťou sociálnych partnerov.

Princípy tvoriace základ celého projektu sú: spoločná činnosť, inštitucionálne a sociálne partnerstvo, integrácia, poverenie miestnych správ zodpovednosťou a vytvorenie možnosti odhadnutia výsledkov.

Hlavné inovačné aspekty Plánu boli:

- Vysoký stupeň regionalizácie činností.
- Veľká dôležitosť bola prisúdená finančným aspektom pre zasahovanie do oblasti prírodných a kultúrnych zdrojov, bezpečnosti a hmotných a nehmotných sietí.
- Veľká pozornosť bola venovaná environmentálnej kapacite trvalého rozvoja, rovnakým možnostiam medzi mužmi a ženami, sociálnemu vylúčeniu a otvoreniu oblasti medzinárodným kontaktom.
- Extrémna dôležitosť bola prisúdená hodnoteniu (pred, počas a po) a monitorovaniu činností. Cieľom bolo sledovanie skĺbenosti medzi stanovenými cieľmi a možnými výsledkami a/alebo výsledkami získanými činnosťami.

Plánovanie pre juh bolo orientované tak, aby činnosti mohli ovplyvniť špecifikované parametre, schopné podnietiť potrebnú nespojitosť v modeli rastu.

Špecifikované parametre boli vybrané na základe spoločensko-ekonomickej analýzy územia, ktorá zdôraznila hlavné štartovacie body pre vnútorný rozvoj miestneho hospodárstva. Tieto parametre preberajú úlohu priebežných cieľov a majú ďalšiu úlohu vedenia strategických výberov vhodným spôsobom. Každý špecifikovaný parameter zodpovedá štatistickému indikátoru schopnému kvantifikovať posuny parametrov po plánovanom zasahovaní.

Týmto spôsobom musí každý projekt alebo plán činnosti indikovať špecifikovaný parameter ktorý ovplyvňuje, a kvantifikáciu želaného výsledku. Okrem toho by predchádzajúce overenie projektov malo uľahčiť prvé posúdenie skutočného súladu medzi územnými iniciatívami a špecifikovanými cieľmi. Je zrejmé, že keď budeme mať na mysli na integráciu, prioritou sa prisúdi tým projektom, ktorých cieľom je rad medzisektorových, prepojených činností, ktoré sa sústredia na plnenie spoločného cieľa pre rozvoj územia.

Hospodárske plánovanie pre využitie zdrojov štrukturálnych fondov Spoločenstva na základe hlavných línií predstavených v Agende 2000 viedlo k definovaniu dôležitých národných a regionálnych plánovacích dokumentov.

Plán rozvoja pre južné Taliansko (PSM), ktorý umožnil vznik definície Rámca podpory Spoločenstva na národnej úrovni, je výsledkom intenzívnej národnej spoločnej činnosti a koordinácie, vykonávanej ústrednými, regionálnymi a miestnymi správami. Spolu s prínosom myšlienok, návrhov a pozorovaní predstavených ekonomickými a sociálnymi partnermi, tieto správy načrtli plán a rozdelenie prostriedkov, ktoré budú určené regiónom podľa Cieľa 1 (Campania, Apulia, Basilicata, Kalábria, Sicília, Sardínia a Molise) počas nasledujúcich šiestich rokov.

Všeobecným cieľom PSM je dosiahnutie oveľa vyššej rýchlosti rastu hrubého domáceho produktu než je priemer v EÚ od roku 2004 vďaka rastu riadnej zamestnanosti a výraznému zotaveniu zo spoločensko-ekonomickej tiesne v mnohých častiach krajiny. Tento všeobecný cieľ bude implementovaný prostredníctvom stratégie založenej na šiestich hlavných akčných plánoch, ktorých globálne ciele sú nasledujúce:

Plán I Prírodné zdroje

Všeobecným cieľom je vytvorenie efektívnych sietí služieb, nových možností pre rast a trvalý rozvoj zažehnaním situácie environmentálnej núdze; racionalizácia využitia a dostupnosti prírodných zdrojov, pri venovaní zvláštnej pozornosti ochrane pobrežných oblastí, kontrole územia počnúc horskými oblasťami, tiež prostredníctvom zvláštnej podpory poľnohospodárskych činností; udržiavanie možnosti dlhodobého rozvoja a zlepšenia životných úrovní.

Plán II Kultúrne zdroje

Vytvorenie podmienok pre nové podnikateľské možnosti v oblasti kultúry a kultúrnych aktivít, zlepšenie, zaistenie a rozšírenie potešenia z kultúrnych zdrojov, zlepšenie sociálneho blahobytu.

Plán III Ľudské zdroje

Podporovanie nových možností rozvoja zvýšením dotácií, poskytovania a kvality ľudských zdrojov, zníženia nezamestnanosti a vytvárania neformálnych aktivít prostredníctvom zlepšenia celkovej účasti na trhu práce a podporovania ženských zdrojov; rozvíjanie technického a vedeckého obsahu výroby na juhu a rozšírenie škály odborností a jej spojenia s južným podnikateľským systémom.

Plán IV Systémy miestneho rozvoja

Vytváranie hospodárskych podmienok pre rozvoj obchodu a rast výroby; zvýšenie konkurencieschopnosti, produktivity, súdržnosti a sociálnej spolupráce v sústredených oblastiach územia, posilnením výroby, hlavne v poľnohospodárstve, a zlepšenie ďalších aspektov rozvoja vidieka, aj prostredníctvom technickej inovácie; podporovanie rastu nových podnikateľských iniciatív, vrátane iniciatív v oblasti turizmu, a vychádzanie podnikov z čiernej ekonomiky.

Plán V Mestá

Podporovanie tvorby nových iniciatív v mestských a veľkomestských oblastiach, hlavne služieb obyvateľom a podnikom; vytváranie hospodárskych, správnych a sociálnych podmienok pre rozvoj podnikania; zvýšenie konkurencieschopnosti a štrukturálnej produktivity územných hospodárskych systémov; zníženie sociálneho vylúčenia a podporovanie procesov na znovuzískanie spoločenskej dôvery, aj pomocou činností zameraných na zlepšenie mestského kontextu.

Plán VI Siete a centrá služieb

Zvýšenie konkurencieschopnosti a štrukturálnej produktivity územných hospodárskych systémov; vytváranie vhodných podmienok pre rozvoj podnikania a nových iniciatív; podporovanie procesov na obnovenie spoločenskej dôvery.

Hlavné línie v PSM boli akceptované a regionálnou správou zahrnuté do siedmich Regionálnych operačných programov, rozdelených podľa rovnakých stratégií zasahovania a všeobecných cieľov obsiahnutých v PSM.

Okrem Regionálnych operačných programov (ROP) bolo zostavených šesť Národných operačných programov. Tie sa týkajú hlavných línií národného zasahovania a nasledujúceho Plánu technickej pomoci:

- Vedecký, technický výskum a výskum intenzívneho výcviku
- Vzdelanie
- Zabezpečenie rozvoja
- Stimuly pre priemysel
- Doprava
- Rybolov
- Technická pomoc

Každý z týchto dokumentov (PSM, ROP, NOP) je doplnený dokumentom odhadu, ktorý bol zostavený vopred.

V septembri 1999 boli Regionálny operačný plán a Národný operačný plán poslané na prerokovanie do Bruselu. Plány boli nakoniec prijaté v čase od júla do septembra 2000. Ďalšie štádium, v niektorých prípadoch prebiehajúce v rovnakom čase ako schválenie plánov, pozostávalo zo zostavenia plánovacích dodatkov, dokumentov na implementáciu programu. Sú nedeliteľnou časťou programu, implementujúceho opatrenia, ktoré Komisia zaviedla v rozhodnutí prijať prioritné stratégie.